

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRETMENLERİN KORUMA ALTINDAKİ ÇOCUKLARA YÖNELİK
ALGILARI VE ÇOCUKLARIN AKADEMİK BAŞARILARIYLA İLİŞKİSİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

Levent KAZAK

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Abdulhakim BEKİ

İSTANBUL- 2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRETMENLERİN KORUMA ALTINDAKİ ÇOCUKLARA
YÖNELİK ALGILARI VE ÇOCUKLARIN AKADEMİK BAŞARILARIYLA
İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Levent KAZAK

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Abdulhakim BEKİ

İSTANBUL- 2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet
Program : Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı
Öğrenci No : 164205067
Öğrenci Adı Soyadı : Levent KAZAK

“Öğretmenlerin Koruma Altındaki Çocuklara Yönelik Algıları ve Çocukların Akademik Başarılarıyla İlişkisinin Değerlendirilmesi” isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 01.02.2019 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Doç.Dr. Faruk TAŞÇI
(İstanbul Üniversitesi)

İmza

Danışman : Dr.Öğr.Üyesi Abdulhakim BEKİ
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Zülfikar ÖZKAN
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Türker Tekin ERGÜZEL
Enstitü Müdürü V.

ÖZET

Bu çalışma öğretmenlerin, koruma altındaki çocuklara yönelik algıları ve çocukların akademik başarılarıyla ilişkisinin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Öğretmenler ve koruma altındaki çocuklar arasındaki ilişkisinin derinlemesine incelenmesiyle çalışma yürütülmüştür. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu çalışmada, öğretmenlerin koruma altında olan çocuklara yönelik algılarını anlamak için araştırma tarafından oluşturulmuş demografik form ile yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma 25 öğretmen ile yüz yüze yapılan görüşmeler sonucu alınan notlara dayanmaktadır. İçerik analiz yöntemi kullanılarak alt temalar oluşturulmuş ve görüşmelerde elde edilen bulgular tartışmaya sunulmuştur.

Araştırma bütüncül olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlerin çocuklar hakkında kısmi farkındalıklarının olduğu, koruma altındaki çocukların diğer çocuklardan kendilerini dışladıkları, koruma altındaki çocukların ahlak, davranış ve saygılarında büyük problemlerin yaşanmadığı ancak akademik başarılarının yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Çocukların hayatlarının garanti altında olduğunu düşündükleri için derslere ilgisiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Koruma altında olan çocukların buldukları ortamda her gün ayrı bir personelin oluşunu lehlerine kullandıkları, aynı ortamda olan arkadaşlarından olumlu veya olumsuz etkilenebildikleri, başlarında aile gibi otoriter bir güç alamadığı ve ailesi ile kalan çocukların ailelerinden aldıkları destek ve güveni alamadıkları için daha başarısız oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler:Koruma Altındaki Çocuk, Nitel Araştırma, Akademik Başarı

ABSTRACT

This study aims to evaluate the positive and negative aspects of the teachers' perceptions of the protected children and its effects on these children's academic achievement. An in-depth analysis of the relationship between teachers and protected children was conducted. In this study, using a demographic form and a semi-structured interview form, a qualitative research method was used to investigate the teachers' perceptions of children under protection. The research was carried out by taking notes following face-to-face interviews with 25 teachers. As a result of these interviews, sub-themes were formed by using the content analysis method and then the outcome is presented to the discussion.

When the research is evaluated as a whole: it is concluded that the teachers have partial awareness about the children, the protected children exclude themselves from the other children, the protected children are not experiencing huge problems in their moral behaviors, actions and their respect, yet they lack in their academic achievements. It is concluded that children are not interested in classes because they think their lives are guaranteed.

It has also been concluded that the children under protection mis-use the fact that the staff in their environment keeps changing every day, and that they could be affected positively or negatively by their friends they share the same environment, they may fail because they do not have an authority like family and that they do not get the support and trust children who are staying with their families receive.

Keywords: Children under protection, qualitative research, academic achievement

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana yardımcı olan bölüm hocalarımıza ve tez yazım sürecinde desteğini esirgemeyen, her aradığımda çözümleri ile birlikte beni karşılayan, danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Abdulhakim BEKİ hocama şükranlarımı sunuyorum.

Tez yazım sürecinde birçok konuda bana yol gösteren Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin Taylan hocama teşekkür ederim.

Yardımları ile çalışmama katkı sağlayan MEB’de çalışan öğretmenlere, okul idarecilerine ve okul rehber öğretmenlerine şükranlarımı sunarım.

Tez yazım aşamasında karşılaştığım birçok engeli atlatmama yardımcı olan ve beni her zaman motive eden eşime ve eğitim hayatım boyunca benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

BEYAN

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlamasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Levent KAZAK

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
BEYAN.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
KISALTMALAR.....	ix
1.GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Çocuk Kavramı.....	3
2.1.1. Genel Olarak Çocuk Kavramı	3
2.1.2. Anayasada Çocuk.....	3
2.1.3. Genel Olarak Çocuk Hakları	4
2.1.4. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme.....	8
2.1.5. Türk Medeni Kanununda Çocuk	11
2.1.6. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Çocuk	11
2.2. Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuk	12
2.2.1. Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuğun Tanımı	12
2.2.2. Korunmaya İhtiyacı Olmanın Nedenleri	14
2.2.3. Korunmaya İhtiyacı Olan Çocukların Belirlenmesi.....	15
2.2.3.1. Belirlemekle Yükümlü Kurumlar	15
2.2.3.2. Bildirim İle Görevli Olanlar	16
2.2.4. Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklar Hakkında Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararları	16
2.2.4.1. Danışmanlık Tedbiri	17
2.2.4.2. Eğitim Tedbiri	18
2.2.4.3. Bakım Tedbiri.....	18
2.2.4.4. Sağlık Tedbiri	18
2.2.4.5. Barınma Tedbiri	19
2.2.5. Çocuk Koruma Sistemi ve Bileşenleri	19
2.2.6. Sosyal Hizmet ve Çocuk.....	28
2.7 Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklara Verilen Bakım Yöntemleri.....	29
2.2.7.1 Çocuğun Aile Ortamında Korunması	30
2.2.7.2 Koruyucu Aile Bakımı	31
2.2.7.3 Evlat Edindirme.....	32
2.2.7.4 Kurum Bakımı.....	32
2.3. Akademik Başarı	36

2.3.1. Akademik Başarının Tanımı	36
2.3.2. Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler	37
3. GEREÇ VE YÖNTEM	39
3.1 Araştırmanın Amacı	39
3.2 Araştırmanın Önemi	39
3.3 Araştırmanın Sınırlılıkları	39
3.4 Araştırmanın Yöntemi.....	40
3.4.1 Araştırmanın Modeli	40
3.4.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi	40
3.4.3 Veri Toplama Araç ve Teknikleri	39
3.4.4 Veri Toplama Süresi	41
3.4.5 Veri Analizi	41
4. BULGULAR	43
4.1 Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri.....	43
4.2 Öğretmenlerin Koruma Altındaki çocuklar hakkındaki farkındalığı	44
4.3 Koruma Altındaki Çocukların Öğretmenlere, okul idaresine ve derslere karşı tutumları.....	47
4.4 Koruma Altındaki Çocukların Diğer Çocuklar ile Olan İlişkileri	51
4.5 Koruma Altındaki Çocukların Dış Etkiler Sonucundaki Duygu Değişimleri	53
4.6 Koruma Altındaki Çocukların Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler	55
5. TARTIŞMA.....	60
5.1 Öğretmenlerin Koruma Altındaki çocuklar hakkındaki farkındalığının Değerlendirilmesi	60
5.2 Koruma Altındaki Çocukların Öğretmenlere, okul idaresine ve derslere karşı tutumlarının Değerlendirilmesi	60
5.3 Koruma Altındaki Çocukların Diğer Çocuklar ile Olan İlişkilerinin Değerlendirilmesi.....	61
5.4 Koruma Altındaki Çocukların Dış Etkiler Sonucundaki Duygu Değişimlerinin Değerlendirilmesi	61
5.5 Koruma Altındaki Çocukların Akademik Başarısını Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi.....	62
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	63
6.1 Sonuç	63
6.2 Öneriler	65
7.KAYNAKLAR.....	67
EK1: VERİ TOPLAMA ARACI	73
EK2: ETİK KURULU BELGESİ	74

TABLolar DİZİNİ

Tablo:1	Atom ve Holistik Çocuk Koruma Yaklaşımları.....	23
Tablo:2	Araştırmaya Katılanların Yaş Aralığı	43
Tablo:3	Araştırmaya Katılanların Branş Dağılımı	43
Tablo:4	Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Dağılımı	43
Tablo:5	Araştırmaya Katılanların Medeni Durumu	44
Tablo:6	Araştırmaya Katılanların Meslekteki Yılı.....	44
Tablo:7	Koruma Altındaki Çocukların Öğretmenlere, Okul İdaresine ve Derslere Karşı Tutumları.....	47
Tablo:8	Koruma Altındaki Çocukların Duygularının Davranışa Dönüşmesi	53
Tablo:9	Koruma Altındaki Çocukların Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler	55

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil:1 Çocuk Koruma Sistemi İçerik ve Dinamikler	24
--	----

KISALTMALAR DİZİNİ

SHÇEK : Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

TMK : Türk Medeni Kanunu

ÇKK : Çocuk Koruma Kanunu

ÇEKOM : Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

AÇSHB : Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Ö : Öğretmen

S : Sayı

STK : Sivil Toplum Kuruluşları

1.GİRİŞ

Beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olan, anne veya babasız, anne veya babası veya her ikisi de belli olmayan, anne veya babası veya her ikisi tarafından terk edilmiş kendi temel ihtiyaçlarını karşılayamayan, suça sürüklenen çocuklar toplumların sürekli kanayan yarası olmuştur. Her çocuk Medeni Kanunda belirtildiği gibi 18 yaşını doldurmaya kadar çocuktur ve kendi ihtiyaçlarını karşılayana kadar kendi ailesi ile kalma hakkına sahiptir. Ancak toplumda yaşanan aksaklıklar, ailelerde yaşanan geçimsizlikler, eşler arasında yaşanan boşanmaların artması çocukların bu haklarından mahrum kalmasına sebep olmuş ve çocukların koruma altına alınması sonucunu doğurmuştur.

Çocukların barınma, bakım, eğitim sorunlarının belli bir yaşa gelene kadar karşılanması için Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurum kurulmuştur. SHÇEK yurtlarda idareciler, meslek elemanları, bakım elemanları ile çok iyi çalışmalar yapmaktadır. Ancak yurt ortamının kalabalık olması çocuklar ile yakında ilgilenmesini zorlaştırmıştır. Bunun için çocukların daha iyi yetişmesi ve daha az sayıda barınması, yaşam kalitesini arttırmak için yurtlara alternatif olarak çocuk evleri modeli uygulanmıştır.

Türkiye’de korunmaya muhtaç çocuklar 1983 yılından itibaren Çocuk Esirgeme Kurumu bünyesinde barındırılmaktadır. 2000 yılından itibaren ise alternatif olarak çocuk evleri uygulaması başlatılmıştır. İlki Ankara’da açılan evler, bu gün Türkiye’nin birçok kentinde bulunmaktadır (Salim,2011: 95).

Çocukların korunması problemi her dönemde insanları ilgilendiren konuların en başında gelmiştir. Toplumun ve devletin çocuklara verdikleri değer ve önem çocuk koruma politikaları üretmesine önayak olmuş ve günümüzde çocuk koruma politikaları geliştirilmiştir.

Koruma altındaki çocuğun, iyilik halinin ve sağlıklı gelişiminin tam olarak sağlanmasına ve risklerin önceden tespit edilerek çocuğun zarar görmesini engellemek için ya da en aza indirmek için çocuğun koruma altına alınması kapsamında 2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu çocuğun korunmasına yönelik çalışmalara bütüncül bir bakış açısı getirerek kurumlar arası ve disiplinler arası çalışmayı benimsetmiş ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı kurumlar dışında diğer bütün kurumların da çocuk korumasında rolünün çok büyük olduğunu vurgulamıştır.

Koruma altındaki çocukların korunmasında yurtlarda ve evlerde çalışan personeller kadar okulların ve öğretmenlerin de görev ve sorumlulukları çok büyüktür. Anne ve babalarından ayrı koruma altında olan çocukların en çok vakit geçirdikleri yerlerden biri de okul olduğu için çocukların gelişiminde biyolojik ailelerinden öğrenemediklerini öğretmenlerinden öğrenmek zorunda kalmışlardır. Öğretmenler rol model olma açısından anne ve babadan sonra geldikleri için koruma altındaki çocuklar öğretmenleri birinci rol model olarak görmektedir. Bu da koruma altındaki çocukların hayata hazırlanmasında, zorluklar ile baş etme, öğrenim ve gelişimlerinde akademik başarılarında öğretmenlerin çok büyük rollerinin olduğunu göstermektedir. Bu araştırma da öğretmenlerin korunma altındaki çocuklara yönelik algıları ve çocukların akademik başarılarıyla ilişkisinin değerlendirilmesi amacıyla ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada öğretmenlerin koruma altındaki çocuklara yönelik algılarının akademik başarıları ile ilişkisinin değerlendirmesi, çocukların gelişiminde ve hayata hazırlanmasında öğretmenlerin rolünün etkisi derinlemesine irdelenmek için nitel araştırma yöntemi kullanılarak araştırılmıştır. Öğretmenler ile yüz yüze görüşmelerde öğretmenlerin koruma altındaki çocuklara karşı algılarının akademik başarı ile ilişkisinin değerlendirilmesi konusunun amacına ulaşması için şu sorulara cevap aranmıştır.

- a. Öğretmenler koruma altındaki çocuklar hakkında yeterli bilgiye sahip midir?
- b. Öğretmenler koruma altındaki çocukların korunması hakkında yeterli bilgiye sahip midir?
- c. Öğretmenlerin koruma altındaki çocuklara bakış açısı nasıldır?
- d. Öğretmenler tarafından koruma altındaki çocukların diğer çocuklara göre negatif ya da pozitif ayırımları var mıdır?
- e. Koruma altındaki çocukların akademik başarısını etkileyen faktörler nelerdir?

Bu çalışmada birinci bölümde; literatür taraması yapıldı, çocuk kavramı, korunmaya ihtiyacı olan çocuk, genel olarak çocuk hakları, sosyal hizmet ve çocuk konuları üzerinde dikkat çekilmiş son olarak akademik başarı üzerinde değerlendirme yapılarak sonlandırılmıştır. İkinci bölümde; araştırmanın amaç ve yöntemi, konuyu sınırlılıkları takip edilen süreç ile sonlandırılmıştır. Bulgular bölümünde; görüşmelerde elde edilen bilgilerin analizine yer verilmiştir. Sonuç bölümünde; görüşmelerdeki elde edilen bulgulardan yol çıkılarak sonuçlara ulaşılmıştır. Öneriler bölümünde ise; yapılması gereken konular ve araştırmacı tarafından tespit edilen eksiklikler yer almaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Çocuk Kavramı

2.1.1. Genel Olarak Çocuk Kavramı

Çocuk tanımı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde "çocuk konusunda uygulamada olabilecek kanuna göre daha erken yaşta reşit olanlar tutulmak üzere, on sekiz yaşından küçük tüm insanlar çocuktur. " olarak belirtilmiştir. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda ise bu tanım; " Erginlik yaşı daha erken olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış olan birey" olarak verilmiştir. Reşit olmakla alakalı olan bu rüşt yaşı, ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir, ayrıca uygulamada olan medeni ve ceza hukuku ile siyasal koşullar gibi faktörlerden de etkilenmektedir. Küba'da 18 yaşında reşit olunurken Bolivya'da bu yaş 21'dir. Nikaragua'da ise kızlar 14, erkekler 15 yaşından itibaren aile izni aranmaksızın evlenebilir. Ülkemizde ise 22.11.2001 tarihli Türk Medeni Kanununun, 11. maddesinde erginliğin, yani medeni hakları kullanma yeterliliğinin kazanıldığı durumun, 18 yaşının tamamlanmasıyla başlayıp, kişinin bu yaştan itibaren reşit sayıldığını belirtmiştir. Aynı kanunun 12. maddesinde ise 15 yaşını dolduran bireyin kendi isteği ve velisinin onayı ile reşit sayılabileceği belirtilmiştir. Bunun yanında, Türk Medeni Kanununa göre evlenen kişi ergin sayılmaktadır. Medeni kanununun 124. maddesi bireylerin 17 yaşını doldurmadan evlenmesini yasaklamış, ancak hakimin kararıyla olağanüstü durumlarda ve önemli bir sebebe dayanarak 16 yaşındaki kişilerin evlenmelerine izin verilebilir. İnan (1980, s. 244), yaptığı çocuk tanımında çocuk kavramını en geniş anlamıyla "insan yavrusu" olarak nitelemiştir.

2.1.2. Anayasada Çocuk

Türkiye'nin 1982 Anayasası'nda çocuklar ile direkt alakalı hükümlere yer verilmiştir. 2'nci maddede Cumhuriyetin Nitelikleri ile ilgili olarak, "Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir." denilmiştir, Devletin Temel Amaç ve Görevleri başlıklı 5. maddenin kapsamı içerisine, "insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli olan şartları hazırlamak için çaba göstermek" te alınmıştır. 41. madde, Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları başlığına sahiptir. Bu başlığa göre "Türk toplumunun temeli olan aile eşler arasında eşitlik olmasına dayanır. Devlet ailenin huzur ve refahını gözetir, anneyi ve çocukları korur, a

ile planlamasını öğretir ve uygulanmasını sağlar. Her çocuğun korunma ve bakım hakkı vardır ve yüksek yararına aykırı olmadığı durumlarda anne ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki

kurabilir. Devlet çocukları şiddetin her türüsüne ve istismara karşı korumak için gereken bütün tedbirleri almakla yükümlüdür.”. Anayasanın 42. maddesi Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevidir. Bu madde bireylerin eğitim ve öğretim haklarını anayasal güvence altına almaktadır. 56. madde olan Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması devlet gençleri “alkol ve uyuşturucu bağımlılığından, suçtan, kumardan ve cehaletten” korumakla yükümlü kılınmıştır. Çocuklar konusunda korunmaya ihtiyacı olan çocukların topluma kazandırılabilmesi için tedbirler alınması ve gereken kurum ve tesislerin oluşturulması gerekliliğine yer verilmiştir. Anayasanın 41. maddesi 2012 yılında değiştirilmiş ve “Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları” başlıklı bu maddeyle “çocuk hakları” Türk anayasasına girmiştir. Genel kapsamıyla bu maddede devletin çocukları istismara ve şiddete karşı koruma görevi belirtilmiştir ve bunun için koruyucu tedbirler alınması gerektiği söylenmiştir. Çocuklar konusunda korunmaya ihtiyacı olan çocukların topluma kazandırılabilmesi için tedbirler alınması ve gereken kurum ve tesislerin oluşturulması gerekliliğine yer verilmiştir.

2.1.3. Genel Olarak Çocuk Hakları

Çocuk Hakları Sözleşmesi Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 20 Kasım 1989’da kabul edilmiştir ve 2 Eylül 1990’da yürürlüğe girmiştir. Anlaşmanın tarafları arasında içlerinde Türkiye’nin de bulunduğu 193 ülke vardır. Bu açıdan tarihte en çok ülke tarafından onaylanan insan hakları belgesi olma özelliğini taşır. Türkiye, 14 Ekim 1990’da imzaladığı bu sözleşmeyi 27.01.1995’te Resmi Gazete’de yayımlayarak yürürlüğe sokmuştur. Bu sözleşmeyle çocukluk kavramı sosyo-kültürel bir alan olmaktan çıkmış ve uluslararası boyutta tanımlanmış bir hukuksal çerçeveye sokulmuştur (Acar, 2012). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi çocuk haklarını korumayı esas alır. Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne göre;

- On sekiz yaşını doldurmamış her birey çocuktur.
- Çocuk Hakları, bütün çocukları kapsamaktadır. Bu açıdan çocukların doğdukları yer ve ana dilleri hiçbir önem taşımaz. Büyüklerinin inançları ya da görüşleri sebebiyle de çocuğa hiçbir şekilde ayırım yapılamaz.
- Çocuklara ilişkin yasa ve uygulamalar oluşturulurken göz önünde bulundurulacak ilk amaç çocukların yararı olmalıdır. Çocukların koruma ve bakımını üstlenen kişilerin bu görevlerini getirmeleri devlet tarafından sağlanmalı ve bunlar yine devlet tarafından denetlenmelidir.

- Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin dile getirdiği hakların uygulanmasının yapılması için gerekli olan tüm çabalar gösterilecektir. Devlet bu haklardan bütün çocukların yararlanmasını sağlayacaktır.

-Devlet, çocuk haklarının uygulanması için elinden gelen her şeyi yapar. Bu yapılırken başta ebeveynler olmak üzere çocuk üzerinde sorumluluğu olanlara saygı gösterilir.

- Her çocuğun temel hakkı yaşama hakkıdır ve bu hakkın korunması herkesin temel görevidir.

- Her çocuk bir isme ve vatandaşlığa sahip olma hakkına sahiptir. Bu isim çocuk doğar doğmaz devlet tarafından kaydedilir ve çocuğa bir nüfus cüzdanı verilir.

- Çocukların sahip oldukları isim, vatandaşlık ve çocuğun aile bağlarını korumalıdır. Devlet bunları değiştiremez ve çocuğun elinden alamaz. Eğer bunları yapmak isteyenler olursa devlet bunu engeller.

- Her çocuk ailesiyle beraber yaşama hakkına sahiptir. Eğer anne-baba çocuğa bakam yeterliliğine sahip değilse devlet bu görevi devralmalı, ancak çocuğun anne ve babasıyla düzenli görüşebilmesi de sağlanmalıdır.

-Eğer çocuğun anne babası başka ülkede yaşıyorsa devlet çocuğun anne babasıyla birlikte olması için kolaylık göstermelidir.

- Anne ve babaları izin vermediği takdirde bir çocuğun başka bir ülkeye götürülmesi yasaktır.

-Çocuk, görüşlerini hiçbir kısıtlama olmaksızın dile getirme hakkına sahiptir, aynı zamanda bunların dikkate alınmasını isteme hakkı da vardır. Çocukları dinleme, onların fikirlerini öğrenme ve bu fikirlere saygı gösterme sorumluluğu herkesindir.

- Her çocuk duygularını ve düşüncelerini nasıl isterse öyle açığa vurabilir. Ancak çocuklar da başkalarına zarar vermemek için dikkatli olmalıdır.

- Çocukların istedikleri gibi düşünme ve bu düşünceyi geliştirme ile istediği dine inanma hakkı vardır. Bu konuda çocukları büyüten yetişkinler de çocuğa yol gösterme hakkına ve yükümlülüğüne sahiptir.

- Çocuklar diğer çocuklarla barış içinde toplanabilir, dernek kurabilir, ya da diğer derneklere üye olabilirler.

- Çocukların onuru hiç kimse tarafından kırılmaz, onlar küçük düşürülemez ve özel hayatlarına karışılmaz. Bu hak yasalarla korunmalıdır.

- Kitle iletişim araçlarının çocuk gelişimi açısından taşıdıkları önem devlet tarafından kabul edilir. Bunlar vasıtasıyla çocuklar bilgi ve belgelere ulaşabilmelidirler, aynı zamanda çocuk, kültürü ve dili açısından doğacak ihtiyaçlarını bunlarla karşılar. Bu araçların doğurabilecekleri tehlikelerden de çocuk korunmalıdır.

-Büyükler çocukların yetiştirilmesinden ve onların gelişiminden sorumludurlar ve bu sorumluluklar layığıyla yerine getirilmelidir.

-Çocuklara karşı sorumlulukları olan kişiler bunları çocukların zararına olacak şekilde kullanamaz. Çocuklara hiçbir zarar gelmemesi için bütün önlemlerin alınması devletin görevidir. Hiç kimse, çocuklara karşı olan sorumluluklarını onlara zarar verecek şekilde kullanamaz. Devlet çocukların hiçbir zarara uğramaması için her türlü önlemi almakla yükümlüdür.

- Ailesinden yoksun kalan ya da aile ortamı uygun olmayan çocuğa devlet özel koruma ve yardım sağlamakla yükümlüdür. Anne babasıyla birlikte yaşaması mümkün olmayan çocuklara uygun bir aile titiz bir araştırmayla bulunur.

-Eğer bir çocuk yaşadığı ülke dışında bir ülkeye gitmek durumunda kaldıysa gittiği ülke bu çocuğu korumakla yükümlüdür.

- Engelli çocuklar özel olarak korunur ve saygı görür. Devletin sorumlulukları arasında engelli çocukların bakımı ve eğitimini sağlamak ve bunun için gereken kurumları oluşturmak vardır. Bu çocukların ailelerine gereken bütün yardımlar sağlanır.

- Her çocuk ihtiyacı olan sağlık hizmetini alma hakkına sahiptir. Devlet ve toplum çocukların hastalıklardan korunması, beslenmesi, aşılınması, temizliği ve sağlıkla ilgili diğer koşullarının sağlanmasına özen gösterilir. Çocuklar hastalandıkları takdirde tedavileri sağlanır.

- Çocuklar için çocuk haklarının tam olarak uygulandığı kreşler, çocuk yuvaları, yurtlar, okullar, çocuk hastaneleri yapılır ve bunların denetimi sağlanır.

-Çocukların gelişme hakları ve sağlıkları devlet güvencesindedir. Çocukların yaşamının daha iyi şartlarda devam etmesi için yardım gerekiyorsa yapılır.

-Çocukların eğitiminin eksiksiz olarak sağlanması için gerekenler yapılır. İlköğretim ücretsiz ve çocukların tamamı için hem hak hem zorunluluk olmalıdır.

- Çocukların aldıkları eğitimin amacı onların gelişimlerini en yüksek seviyede desteklemektir. Eğitim verilirken çocukların bütün kültürlere saygısı, ayrımcılığa karşıtlığı, doğaya saygısı sağlanmaya çalışılır. Eğitim verilirken, eğer çocuğun kültürü bulunduğu ülkenin kültüründen farklıysa, buna da dikkat edilir.

- Çocukların boş zamanlarını değerlendirmeleri ve kendilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır, bunun için oyun ve spor alanları, kulüpler, kütüphaneler ve kültürel merkezler açılır. Çocuklar bu etkinliklere katılma hakkına sahiptir.

- Çocuklar yetişkinler gibi çalıştırılmaz. Çocuklar okula gitme ve oyun oynama haklarına sahiptirler. Eğer bir çocuk çalışmak zorunda kaldıysa bu iş sağlığına ve eğitimine zarar vermeyecek şekilde olmalıdır.

-Çocuklar her türlü zararlı maddeye karşı korunmalıdır. Zararlı maddeleri üreten çocuklara temin edenlerin cezası verilir.

- Çocukların fiziken ya da ruhen olumsuz etkilenebileceği yaklaşımlara izin verilmez.

- Devlet, çocukları kaçırap satan ve onları çalıştıran kişileri engeller ve cezalandırır.

- Çocuklar kimsenin kendi çıkarı için kullanılamaz. Böyle bir durumda çocuk devlet tarafından korunur.

- Çocuklar cezalandırılacaksa insanlık dışı yöntemlere ya da aşağılamalara başvurulamaz. Suça itilen çocukların cezalandırılması çocuğun yaşına ve gelişimine uygun olmalı, onun eğitimine mani olmamalıdır.

- Çocuklar barış ortamında hayatlarını sürdürme ve savaşlardan etkilenmeme hakkına sahiptir. Çocuklar askere alınamaz. Devlet çocukları silahlı çatışmalardan ve bunların sonuçlarından korur.

- Herhangi bir sebepten dolayı zarar görmüş olan çocuklar iyileştirilir ve onların bir daha aynı zarara uğramamaları gereken önlemler alınmak suretiyle sağlanır.

- Yasalara karşı sorun yaşamış olan çocuklar bu durumun tek sorumlusu olarak kabul edilemez. Çocuklar kimseye farkında olarak zarar vermez. Bu çocuklar suça itilmiş çocuklar olarak nitelendirilir ve bunların cezalandırılması yetişkinler gibi olmamalıdır. Özel yasalara tabi olan bu çocukların topluma yeniden kazandırılması için çalışılır.

-Burada belirtilen hükümlerden daha iyi yasalara sahip olan bir devletin bu yasaları asla değiştirilemez.

- Çocuk Hakları Sözleşmesi hakkında herkesin bilgi sahibi olması devletin sorumluluğudur.

- Çocuk Hakları Komitesi kurulmuştur ve bu komitenin görevi Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin uygulaması konusunda denetlemeler yapmaktır.

- Çocuk Hakları Komitesine o ülkedeki devlet ve ilgililer çocukların durumuyla ilgili her türlü bilgiyi sağlamakla yükümlüdür.

- Çocuk Hakları Komitesinin çalışmalarıyla ilgili her türlü kolaylık ilgililer tarafından sağlanır. (Resmi Gazete, 1995).

2.1.4. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Çocuk Hakları Sözleşmesi 20 Kasım 1989'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. 2 Eylül 1990'da yürürlüğe alınan bu sözleşmeyi Türkiye'nin imzaladığı tarih 14 Ekim 1990'dır ve 27 Ocak 1995'te Resmi Gazetede yayınlanan bu sözleşme yürürlüğe girmiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesi çocukları korumak için evrensel ilkeler belirlemeyi amaçlar ve çocukları istismar, ihmal ve kötü muamelenin her türlüüne karşı korumayı temel

alır. Uluslararası hukukta çocuk haklarının en geniş kapsamlı belgesi olan bu sözleşme dünya çocuklarının “İnsan Hakları Yasası”dır. Bu sözleşmede 18 yaşından küçük olan herkes çocuk kavramının kapsamı içerisine alınmıştır. Sözleşmenin kapsamı içerisinde çocukların yaşama, gelişme, korunma ve katılım hakları vardır ve bu sözleşme bunlarla ilgili en bütünlüklü ve yetkin belge olma özelliğini taşır. Bu sözleşme aynı zamanda Çocuk Haklarına yasal temel kazandıran ilk belgedir, aynı zamanda insan haklarıyla ilgili yapılmış olan sözleşmeler arasında en hızlı yürürlüğe alınan sözleşme olma özelliği taşır. Bu sözleşmenin bir diğer özgün özelliği de çocukların katılım hakkını değerlendirmesidir. Bu sözleşme çocuklara kendileri hakkında karar verebilme, karakter gelişimlerini sağlama ve toplumsal örgütlenmelerde yer alıp kendilerini ifade etme hakkı tanınmasını kapsamı içerisine alır. Özel ilgi ve eğitim gereksinimi olan çocuklar hakkında da çeşitli hüküm ve düzenlemelere de yer verilmiştir(Acar, 2012).

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin önsözünde öncelikle İnsan Hakları Evrensel Bildirisine ve Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmelerine atıf yapılarak ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka görüş, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuştan veya başka durumdan kaynaklanan ayrımlar dahil, hiçbir ayırım gözetilmeksizin bu sözleşmeden tam anlamıyla eşit olarak yararlanacağı belirtilmiştir. Ardından yine Uluslararası İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde belirtilen çocukların özel ilgi ve yardım hakkının altı çizilerek Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin temeli göz önüne serilmektedir. Toplumun temel birimi ve geleceğini oluşturan çocukların refahlarının sağlanması için herkesin üzerine düşen görevi yerine getirmesi ve burada en temel ortam olan aileden başlanarak çocukların korunması ve gelişimlerinin mutluluk, sevgi ve anlayış ortamı içerisinde sağlanması için gereken politikaların belirlenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Çocuk Hakları Bildirisi’nde çocuğun zihinsel ve bedensel açıdan tam olgunluğa ulaşmamış olduğundan dolayı doğum öncesi ve sonrasında korunması gerektiği vurgulanır. Bu korumanın yapılabilmesi için özel güvence ve koruma içeren yasalara ihtiyaç vardır.Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de Temel İlkeler’den söz edilir. bu sözleşme kapsamında dört temel hak vardır:

1. Ayrımcılığın Önlenmesi: Sözleşmenin 2. maddesine göre sözleşmeyi imzalayan devletler sözleşme kapsamındaki hakları çocuğun kendisinin ya da ebeveynlerinin sahip olmuş olabileceği ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ve diğer düşünceler, doğuştan gelen ve diğer diğer statülerden ötürü herhangi bir ayırım yapmaksızın sağlarlar.

2. Yaşama ve Gelişme Hakkı: Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 6. maddesi her çocuğun yaşama hakkı olduğunu söylemektedir. Devlet de çocukların yaşamlarını ve gelişimlerini güvence altına almakla yükümlüdür. Yaşama hakkı kapsamı içerisinde kişinin fiziksel ve ruhsal bütünlüğünün korunması ile varlığına tehdit oluşturan etkenlere karşı korunmasının sağlanması vardır. Yaşama hakkının iki ana ögesi bulunmaktadır. Birincisi insanın bedeniyle ilgili korku duymadan yaşama hakkıdır. Bireyin bedensel bütünlüğü yaşadığı müddetçe güvence altındadır. Çocuğun yaşama hakkının temel kıstaslarından biri de maddi ve manevi acıdan uzak kalabilmesidir. Kişi bedenine yönelik tecavüzlerin tümü bütün hukuk sistemlerinde suçtur. Kişilerin birbirlerine sıfat ve amacı ne olursa olsun eziyet etmeleri hem İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi beşinci maddesi hem de Çocuk Hakları Sözleşmesi nezdinde yasaktır(Resmi Gazete, 1995).Bu yasak öylesine temel bir niteliktedir ki, hem bütün uluslararası belgelerin hem de iç hukuk belgelerinin temel taşlarından biri olagelmıştır.

3. Çocuğun Yüksek Yararının (Güvenliğinin) Korunması: Çocuk Hakları Sözleşmesine göre;kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları veya mahkemeler çocuklarla ilgili yürüttükleri tüm faaliyetlerde çocuğun yüksek yararını ön plana koymalıdır. Sözleşmenin taraf devletleri çocuğun refahını sağlamak için gereken koruma ve bakımı sağlamayı taahhüt ederler, bunun çocuktan sorumlu ebeveyn, vasi ve diğer aktörler tarafından ya da başka şekillerde olmak üzere sağlanması için gereken yasal ve idari önlemleri almakla yükümlüdürler. Çocuk bakımı ve korunmasında rol alan kurumların ve bunların güvenlik, sağlık, personel sayısı, uygunluğunun yeterliliğinin sağlanması ve denetlenmesi anlaşmanın tarafı olan devletin sorumluluğundadır.

4. Çocuğun Görüşlerine Saygı Gösterilmesi: Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin uygulanması için ve öteki maddelerin yorumlanması için önemli bir ilke de çocuğun ilgilendiği konulardaki görüşlerini belirtme özgürlüğüne sahip olması ve bu görüşlere yaşı ve olgunluğu göz önüne alınarak hak ettiği önemin gösterilmesidir (Resmi Gazete, 1995). Bu maddenin devamında çocuğun kendisiyle alakalı bir adli ya da idari bir kovuşturmada doğrudan ya da bir temsilci aracılığıyla da olsa dinlenilme hakkı garanti altına alınır. Şuna dikkat edilmelidir, bu fıkra çocuğa yalnız başına kendi geleceğini tayin hakkını vermez, verdiği yalnızca kararlara katılma hakkıdır (Resmi Gazete, 1995).

2.1.5. Türk Medeni Kanununda Çocuk

Türk Medeni Kanunu 18 yaşını bitirmemiş kimseleri reşit saymaz. Reşit olmayan kimselerin hakları konusunda ehliyetleri sınırlıdır. Çocuğun haklarını korumak için ve çocuğu temsil etmek için anne-babanın sahip olduğu hak ve yükümlülükler velayet denmektedir. Ebeveynlerin yükümlülükleri çocuğun kişiliğinin gelişmesi için sağlanması gereken özen ve korumayı da kapsar. Bu sorumluluk, yanında bazı yetkileri de getirmektedir. Velayet temelini kamudan alır, dolayısıyla velayet, velayet sahibi kişinin isteğiyle kaldırılamaz ve velayetten vazgeçilmesi mümkün değildir. Velayetle gelen hak ve sorumluluklar kanun hükümleri tarafından düzenlenir. Medeni Kanunun 346. maddesine göre, çocuğun çıkarları ya da gelişimi tehlike altındaysa ve anne-baba bu duruma çare bulmaya muktedir yahut istekli değilse, hakim çocuğun korunması için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Bu önlemler şunlardır; aileye rehberlik sağlanması, yardım, anne-babaya verilen uyarı, emir ve direktifler, denetim, çocuğa kayyum atanması. Bunlar, velayeti anne-babada bırakırken aileye destek olunması için alınacak olan önlemlerdir. Medeni Kanunun 347. maddesine göre ise, çocuğun bedensel veya zihinsel gelişimi tehlike altındaysa, çocuk manevi olarak terk edilmiş durumdaysa, çocuğun ailede kalması ailenin huzurunu katlanılmaz derecede bozuyorsa ve bu durumlar açısından başka çare mevcut değilse, hakim çocuğun ailenin yanından alınmasına karar verebilir. Bu durumda çocuk, başka bir ailenin yanına ya da bir kuruma yerleştirilir ve bundan doğan masraflar aile tarafından karşılanamayacak durumdaysa devlet tarafından karşılanır (İnan A. İ., 1995, s. 25).

2.1.6. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Çocuk

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlüğe girdiği tarih 01.06.2005'tir. bu kanunun 6. maddesinin (b) bendine göre çocuk, on sekiz yaşını doldurmamış olan kişidir. Aynı kanunun 31. maddesine göre çocuklar ceza ehliyeti konusunda 01-12, 12-15 ve 15-18 olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Kanuna göre ceza sorumluluğu 12 yaşının doldurulmasından itibaren başlar. İkinci grupta bulunan çocukların işledikleri iddia edilen fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını anlayacak seviyede oldukları kabul edilmiştir ve bunlara indirimli ceza verilir. Üçüncü grupta bulunan çocukların ise cezai sorumluluğu prensip olarak kabul edilmiştir, ancak bunlara da indirimli ceza uygulanır.

2.2. Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuk

2.2.1. Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuğun Tanımı

Korunmaya ihtiyacı olan çocuk temel bakımı, yetiştirilmesi, esirgenmesi, gözetilmesi konusunda sorunlarla karşılaşılacak çocuktur. Böyle bir durumda çocuğun sosyal, fiziksel, ruhsal ve ahlaki yönden sağlıklı bir yetişkine dönüşmesinin engellendiği kabul edilir. Çocuklar, anne-babalı ya da kimsesiz, zengin veya fakir, eksik yahut tam olmasına ya da herhangi bir bireysel özelliğine bakılmaksızın, doğumundan reşit olduğu ana kadar korunmaya ihtiyaç duyar (İnan A. N., 1970, s. 42). Buna sebep olarak, çocuğun, beden, ruhen ve fikren tam olarak gelişmemiş olması gösterilmektedir. Korunmaya ihtiyaç duymayı ise Akyüz, çocuğun yanında gereken seviyede özen ve bakım görmemesi ve bu sebepten ötürü beden, ruh ve fikir güvenliğinin tam olarak sağlanamamasıdır. Olarak ifade etmiştir. (Akyüz, 2000, s. 449).

Türk hukuku korunmaya ihtiyacı olan çocuk kavramını üç ayrı kanunda tanımlamıştır; Medeni Kanun, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu. Bu tanımlarda farklı ifadeler kullanılmış olsa da temelinde aynı unsurlar söz konusudur (Konanç, 1989, s. 17). Medeni Kanuna göre çocuk bedensel ve zihinsel gelişimi açısından tehlikede ya da manen terkedilmiş ise korunmaya ihtiyacı olduğu söylenebilir (TMK, md. 347/1). Aynı kanunda aile ile yaşaması aile açısından katlanılmaz bulunan çocuk da aynı kapsamda değerlendirilmiştir (TMK, md. 347/II). Eski Medeni Kanun bu durumu, “şirretliği nedeniyle ana babasının emirlerine asla uymayan ve ıslahı için işe yarar bir çözüm olmayan çocuklar” olarak nitelenmiştir. Medeni Kanun’a göre çocuk ebeveynlerine riayet etmek durumundadır, bu kurala uymayan çocuğa şirret denmektedir ve bu çocuğun yetiştirilmesi, eğitimi ve öğrenimine dair ebeveynlerinin yapabileceği bir şey yoktur (İnan A. İ., 1995, s. 25). Şirretliğin oluşabilmesi için çocuğun inat ederek ve kötü niyetle anne ve babasının emirlerine uymaması gerekmektedir (Oğuzman, 1994, s. 282).

Çocuk Koruma Kanunu’ndaki kapsamda çocuğun korunmaya ihtiyacı olan çocuk sayılabilmesi için bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ve kişisel güvenliğine tehlike oluşturan unsurlar bulunması gerekmektedir (ÇKK, md. 3). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi tanımında ise direkt olarak korunmaya ihtiyacı olan çocuktanımı bulunmamaktadır. Ancak koruyucu önlemlerin uygulanması gereken çocukların

tanımlanması yapılmıştır. Bu duruma sebep olan durumlar şu şekildedir; Çocuğun annesinin, babasının, kanuni vasisinin, bakımını üstlenen herhangi bir kişinin biri ya da birkaçı yanında olduğu halde, fiziki veya manevi saldırıya uğraması, ihmal, şiddet veya suiistimale maruz kalması, ırza geçme ve diğer istismar veya kötü muamelelere maruz kalmasıdır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ise korunmaya ihtiyacı olan çocuğun beden, ruh ve ahlâk gelişiminin teklikeye düşmüş olduğunu ve bu çocuğun ana babası olmayan ya da belli olmayan, bunlar tarafından terk ya da ihmal edilmiş olan; fuhuş, dilencilik, alkol veya uyuşturucu kullanımı gibi tehditlere karşı açık hale gelmiş başıboş haldeki çocuk olduğunu belirtir. Bu kanuna göre ana-babası olan çocukların devlet korumasına alınabilmesi için bunlar tarafından fuhuş, dilencilik, alkol ve uyuşturucu tehlikelerine karşı savunmasız bırakılmış olması gerekmektedir. Bu tanımın kapsamına ana babanın olmadığı veya çocuğu manen terk edip pasif kaldığı durumlar girer. Ancak bu tanımın kapsamına ana babası ile yaşayıp beden, ruhen ve ahlâken tehlikede olan ya da güvenliği sağlanamayan ve ebeveynlerinin cinsel, duygusal, fiziksel istismarına maruz kalan çocuklar girmemektedir (Konanç, 1989, s. 16). Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu kapsamı dışında kalan çocuklar için korunma kararı alınamayacağını düşündürmektedir ve akla bir kanun boşluğu oluştuğu gelmektedir. Ancak yukarıda sözü edilen Medeni Kanun ve Çocuk Koruma Kanunu'ndaki korunmaya ihtiyacı olan çocuk tanımının bu kanuna aykırı olmadığı, bilakis tamamlayıcı nitelikte olduğu da söylenebilir (Özmen, 1989, s. 49).

Yukarıda belirtilen tanımlar değerlendirildiğinde, Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuk konusunda Medeni Kanun, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu'nun beraber ele alınması gerektiği görülmektedir. Bunun yanında, ana babasının kötü davrandığı, çalıştırılarak istismar edilen çocukların da korunmaya ihtiyacı olan çocuk sayılması gerektiği açıktır (Sayita, 1996, s. 46). Bu durumun uygulamalarına bakıldığında ise, korunma kararlarının alınmasında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun inceleme raporlarında bulunan emsal olayların göz önüne alındığı ve kararların bunlara dayanılarak verildiği görülmektedir. Gerekçelerde belirtilenler ise ana babanın olup olmadığı ile velayet hakkından doğan görevlerini yerine getirip getirmediğidir. Çocuk açısından ise çocuğun ihmal edilip edilmediği ile o ortamda bulunmasının bedensel ve ruhsal gelişimi açısından olumsuz etkileri olup olmadığı değerlendirilmektedir (Uluğtekin, 1996, s. 128). Bu açıklamalar bir bütün olarak düşünüldüğünde, korunmaya ihtiyacı olan çocuğun tanımının Medeni Kanun ile Çocuk Koruma Kanunu'nun dikkate alınarak yapılması gerektiği görülmektedir.

2.2.2. Korunmaya İhtiyacı Olmanın Nedenleri

Korunma ihtiyacı duymayanın çeşitli nedenleri vardır. Korunma ihtiyacı duyduğu için koruma veya bakım altına alınmış olan çocukların bu ihtiyacı duyma sebepleri değişiklik gösterebilmektedir. Çocuğun, cinsiyeti, yaşı, doğmuş olduğu şehir, kaç kardeşi olduğu ve aile yapısı bu durumu etkileyen faktörlerden bazılarıdır. 2003 yılında Avrupa'da bir araştırma yapılmış ve Avrupa Birliği üyesi olan ve olmayan ülkelerde koruma altına alınmış olan 3 yaş altı çocuklar incelenmiştir (Browne, 2005, s. 27). Buna göre, AB ülkelerinde kurum bakımına alınan üç yaş altı çocukların %69'unun ihmal ya da istismar gördüğü için koruma altına alındığı görülmüştür. %4'ü için sebep olarak engellilik, diğer bir %4'ü için ise çocuğun terk edilmesi olarak belirtilmiştir. Anne babası öldüğü için koruma altına alınan çocuk ise tespit edilmemiştir. Ancak, araştırmada koruma altına alınma sebebi açıklanmayan %23'lük bir kısım mevcuttur. (Browne, 2008, s. 254).

AB üyesi olmayan ülkelere bakıldığında ise biraz daha değişik bir tabloyla karşılaşmıştır. Koruma altına alınan çocukların %32'si ebeveynleri tarafından terk edilmiş, %23'ü engelli olduğu için kurum bakımına alınmış, %14'ü ihmal veya istismar edilmiş, %6'sı ise yetimdir. Nedeni belli olmayan dilim ise %25'tir (Browne, 2008, s. 254). Bu araştırma net bir şekilde göstermektedir ki koruma altına alınan çocukların koruma altına alınma sebepleri ülkeden ülkeye değişmektedir. Ülkemizde ise bu konuda başı çeken nedenler ihmal, istismar, terk edilme, anne-babanın ölmesi, boşanma, alkol ve madde kullanımı, ekonomik ve sosyal yoksunluk olarak verilmektedir. 2005 yılında Türkiye'de bakıma alınmış olan 13.472 çocuk üzerinde yapılan araştırmaya göre bu çocukların kurum bakımına alınmasına sebep olan en yaygın sebep %69.5'le ekonomik ve sosyal yoksunluk olmuştur. Bu çocukların %33.4'ü ebeveynleri tarafından terk edildiği için, %21.2'si ise anne veya babanın ceza evine girmesi sebebiyle, %7.7'si ise cinsel istismar ya da kötü muamele sebebiyledir. Daha az görülen faktörler arasında, % 5,7 ile anne ya da babanın ölmesi, % 1,5 ile ailenin fiziksel veya duygusal istismarı, % 6,6 ile üvey anne ya da babanın çocuğu kabul etmemesi, doğal afetler ve terör gibi nedenler gözlemlenmiştir (Yazıcı, 2013).

Dünya Sağlık Örgütü tanımına göre çocuk istismarı çocuğun sağlığını, fiziki gelişimini, psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen ve bilerek veya bilmeyerek yapılan hareketlerdir. Bu hareketleri gerçekleştiren bir yetişkin birey olabileceği gibi, toplum veya ülkenin bütünü de olabilir. Cinsel istismarda isepsikososyal gelişimini tamamlamamış bir

çocuğun, daha büyük veya daha gelişkin bir çocuk tarafından cinsel uyarılma amacıyla kullanılmaktadır.(Gültekin, Ruban, Akduman, & Korkusuz, 2006). Ebeveynlerin çocukları kurum bakımına vermelerinin en önemli nedeni, özellikle gelişmekte olan ülkeler özelinde, yoksulluk, yani ekonomik sebepler olmaktadır. Bu ülkeler ailelere çocuklarını kendi yanlarında korumaları için destek verememekte ve koruyucu aile de her zaman bulunamamaktadır. Bu da bu çocuklara devletin kurumlarında bakılmasını mecbur kılmaktadır (Şenocak, 2006).

Çocuğun ihmal edilmesi çocuğun temel ihtiyaçlarının, yani giyecek, yiyecek, barınma, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlarının, herhangi bir sebeple karşılanmamış olmasıdır. Çocuğun istismarı toplumdaki herkesten gelebilir, ancak en yaygın olarak çocuğun ailesi ve sosyal çevresinden gelmektedir. Çocuğun ihmal ve istismarı bütün toplumlarda görülmektedir. Amerika'daki Çocuk Koruma Hizmetlerinin 2010 tarihli raporunda Amerika'daki çocukların %78,3' ünün ihmal edildiği, %17,6' sının fiziksel olarak istismar edildiği, %9,2' sinin cinsel istismara uğradığı ve %8,1' inin de duygusal istismar mağduru olduğu belirtilmiştir. Toplandığında %100'den fazla çıkan bu rakamlar, bazı çocukların birden fazla kötü muamele mağduru olduğunu gösterir(Children's Bureau, 2010). Çocukların korunmaya ihtiyaç duymasına neden olan diğer bir neden de ebeveyn yoksunluğudur. Bunu doğuran sebep anne veya babanın evi/çocuğu terk etmesi, ölmesi veya ceza evine girmesi olabilir.

2.2.3. Korunmaya İhtiyacı Olan Çocukların Belirlenmesi

2.2.3.1. Belirlemekle Yükümlü Kurumlar

Mahkemeler: Çocuğun korunması kamu düzenine yönelik bir görev sayılmaktadır. Bu konuda bir dava önüne geldiğinde hakim bunu re'sen, yani kendiliğinden araştırmakla yükümlüdür. Hakim bu durumu dikkate almalı ve gereken müdahaleleri yapmalıdır. görevi kamu düzenine ilişkin bir görev olduğundan hâkim, önüne gelen davalarda kendiliğinden (re'sen) araştırmak, dikkate almak ve müdahalede bulunmakla yükümlüdür. Boşanma, müşterek hayatın tatili, velayetin nezi gibi velayeti ilgilendiren davalarda hakim gereken önlem ve kararları bir talep aramaksızın kendiliğinden almaktadır(Sayıta, 1996, s. 47).

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile korunmaya ihtiyacı olan çocukların belirlenmesi, korunması, yetiştirilmesi ve bunlara bakılması ile ilgili olacak bütün hizmetlerin görülmesi görevniGenel Müdürlük illerde İl Sosyal Hizmet Müdürlükleri vasıtasıyla, ilçelerde ise Sosyal Hizmet

şubeleri vasıtasıyla yürütür (SHÇEK, md. 7) Korunmaya İhtiyacı Olan Çocukların Tespiti, İnceleme ve Korunma Kararının Alınması ve Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik kapsamında, korunma ihtiyacı bulunan ve kurumdan hizmet almayan çocukların belirlenmesi ve gereken diğer önlemlerin alınması için, kurumun il ve ilçelerdeki sosyal hizmet şubeleri diğer yerel kuruluşlarla koordineli çalışır (SHÇEK, md. 9).

2.2.3.2. Bildirim İle Görevli Olanlar

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun 21. maddesi ile Korunmaya İhtiyacı Olan Çocukların Tespiti, İnceleme ve Korunma Kararının Alınması ve Kaldırılmasına İlişkin Yönetmeliğin 7. maddesi kapsamında korunma ihtiyacı içerisinde bulunan bir çocuktan haberi olan aşağıdaki ilgililer bu durumu en kısa zamanda il müdürlüklerine ve sosyal hizmet şubelerine duyurmakla yükümlüdürler:

-Yerel mülki amirler,

-Sağlık kurumları ve kuruluşları,

-Köy muhtarları,

-Genel kolluk kuvvetleri,

-Belediye ve zabıta memurları. Korunmaya ihtiyacı olan çocuklarla ilgili basın-yayın organlarında bir haber çıktığı takdirde il müdürlükleri ve sosyal hizmet şubeleri bu haberi bir ihbar kabul ederek derhal harekete geçerler.

Vatandaşlar açısından ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'na göre korunmaya ihtiyacı olan bir çocuktan haberdar olmak herhangi bir ihbar mecburiyeti getirmemektedir. Ancak vatandaşların böyle bir durumu ihbar etmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

2.2.4. Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklar Hakkında Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararları

Çocuk Koruma Kanunu'nun 7'nci maddesine göre; (1) Bu tedbir kararı çocuk hakimi tarafından re'sen veya istek üzerine alınabilir. Kararı talep eden taraflar ise çocuğun ebeveyni

yahut vasisi, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Cumhuriyet savcısıdır. (2) Tedbir kararının verilmesinin öncesinde çocuk hakkında bir sosyal inceleme yürütülebilir. (3) Kararda alınan tedbir kararının türü gösterilir. Alınan tedbir bir veya daha fazla olabilir. (4) Hakim tarafından hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen çocuğun denetim altına alınması kararı da verilebilir. (5) Hakim çocuk hakkında herhangi bir karar verirken çocuğun gelişimini öncelikli olarak değerlendirir. Bu açıdan gerekli gördüğü takdirde aldığı koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarını iptal edebilir veya değiştirebilir. Eğer durum aceleyse bu tarz kararlar çocuğun bulunduğu yerin hakimi tarafından alınabilir. Ancak böyle bir durumda alınan son kararın önceki kararı almış olan mahkemeye bildirilmesi gerekmektedir. (6) Tedbir kararı çocuğun on sekiz yaşını doldurmasıyla otomatik olarak sona ermektedir. Ancak çocuğun eğitim ve öğretimini sürdürmesine yardımcı olacağı düşünülüyorsa hakim tedbirin belli bir süre için devamına karar verebilir. Koruyucu ve destekleyici tedbirlerde öncelikle çocuğun kendi aile ortamında korunması hedeflenir ve bu tedbirlerin konusu danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma olabilir (Resmi Gazete, 2005).

2.2.4.1. Danışmanlık Tedbiri

Danışmanlık tedbirinde çocuğun bakımından sorumlu kimselere çocuk yetiştirme konusunda ve çocuğun kendisine de eğitimi ve gelişimi konusunda karşılaşılabileceği sorunları çözebilmesi için rehberlik sağlanır. Danışmanlık tedbirinin amacı çocuğun ailesi yanında korunması ya da çocuk hakkında alınmış olan tedbir süresince çocuğun desteklenmesidir. Bunlar aynı zamanda çocuğun ya da ailesinin bu konularda bilgilendirilmesi amacı da taşıyabilir. Hakkında bu tedbir uygulanan çocuk, özel veya kamuya ait bir sosyal hizmet kuruluşunda ya da ailesi yanında kalıyor olabilir ve tedbirdeki ana amaç bu fiziksel, zihinsel, psikolojik, sosyal, duygusal gelişiminin desteklenmesi, çocuğun okuluna, ailesine ve sosyal çevresine olan uyumunun güçlendirilmesidir. Nihayetinde çocuğun yeteneklerinin belirlenip açığa çıkarılması ve buna uygun bir mesleğin kazandırılması, akademik başarısının desteklenmesi; madde kullanımının, davranış bozukluklarının, iletişim sorunlarının ve ergenlik sorunlarının önlenmesi amaçlanmaktadır. Danışmanlık tedbirinde bir veya daha fazla danışman görevlendirilmektedir. Çocuğun bakımından sorumlu kimselere sunulan danışmanlık hizmetlerinin konusu şunlar olabilir; ebeveyn eğitimi, aile danışmanlığı, aile tedavisi. Ayrıca bu kimseler davranışlarının düzeltilip geliştirilmesi için aile eğitimi

programlarına yönlendirilebilmektedir (Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik, Madde 12).

2.2.4.2. Eğitim Tedbiri

Eğitim tedbiri çocuğun eğitim alabilmesi için gereken önlemlerin alınmasını amaçlar. Çocuk bir eğitim kurumuna gündüzlü ya da yatılı olarak devam edebilir, bu mümkün değilse evde eğitim alması sağlanır. Eğer özel eğitim alması gerekliyse bu amaçla kurulmuşkurulmuşolan özel kurumuna devamı sağlanır.

Eğitim tedbirinin yerine getirilmesi için gereken uzman personel ile aile, öğretmen ve okul personelinin eğitim amacıyla ihtiyaç duyduğu araç gereçler kendilerine sağlanır, çocuk iş ya da meslek edinmek için ilgili meslek ya da sanat edindirme kursuna veya bir ustanın yanına ya da iş/mesleği kazanabileceği özel ya da kamu kuruluşuna yerleştirilir (Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik, Madde 13).

2.2.4.3. Bakım Tedbiri

Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik'teki 14. madde bakım tedbirini tanımlar. Buna göre, çocuğun bakımından sorumlu olan kimse herhangi bir sebeple görevini yerine getiremiyorsa, çocuğun Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu özel ya da resmi bakım yurdunda ya da koruyucu aile vasıtasıyla veya kurumun yürüttüğü hizmet modellerinden biri uygulanarak bakılmasına bakım tedbiri denmektedir. Bu tedbirin uygulanacağı bir çocuk eğer ihmal ya da istismar mağduru, psikolojik sorunları olan, rehabilitasyon ya da korunma ihtiyacı olan durumdaysa, diğer çocuklarla aynı ortamda barındırılmaz

2.2.4.4. Sağlık Tedbiri

Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 16. maddesi sağlık tedbirini, çocuğun fiziksel ya da ruhsal sağlığının korunması amacıyla alınan ve geçici ya da sürekli olabilen, tıbbi bakım/rehabilitasyon ve eğer madde bağımlısı ise madde bağımlılığı tedavisi sürecinde uygulanan tedbir olarak tanımlar. Korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenmiş olan akıl

hastası çocuklar için ruhsal sağlık tedavisi amacıyla öncelikle sağlık tedbirinin uygulanması esas alınmaktadır.

2.2.4.5. Barınma Tedbiri

Barınma tedbiri Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 15. maddesinde tanımlanmıştır. Bu tedbirin kapsamına giren kişiler; yaşamını devam ettirmek için yeterli ve sağlıklı bir barınma yerine sahip olmayan çocuklu kişilere ve hayati tehlikesi bulunan hamile kadınlara ve bunların çocuklarına gereken barınma mekanlarını sağlamayı amaçlar. Bu haktan yararlanan kimselerin kimliklerinin ve adreslerinin gizlenmesini talep etmek hakları vardır.

2.2.5. Çocuk Koruma Sistemi ve Bileşenleri

Çocuklar birçok riske duyarlı konumdadır ve bu riskler çocuklar üzerinde büyük çaplı etkiler yapabilmektedir. Bu sebepten dolayı çocuklar için bir çocuk koruma sistemi gereklidir, bu sistem tanımlama, önleme ve yanıtlama amacı taşır ve risk ve ihlalleri azaltan bütüncül bir mekanizmadır (UNHCR, 2010). Tarihteki çocuk koruma çabaları çocuk ticareti, çocuk işçiler, sokak çocukları, kurumlar ve oluşan acil durumlar gibi yalnızca bir olaya odaklanmak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Ancak ilerleyen süreçte bu parça parça yapının yeterli etkiye sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. Örneğin sokak çocuklarına yönelik geliştirilen planlar onların sokaktaki acil güvenlik ihtiyaçlarını karşılayabilir ve bu çocukların güvenli bir ev ortamına sahip olmadıkları için sokakta yaşadıkları gerçeğini de göz önüne alabilir. Ancak bu çocukların ev ortamlarına gereken ilgi gösterilmeden bu sorunun çözülmesi mümkün değildir. Bu noktada sistemsal yaklaşımın önemi açığa çıkar. Sistemde her çocuğa ve her soruna farklı çözüm getirilmeye çalışılmaz, çocuk haklarıyla ilişkili tüm faktör ve aktörler hep birlikte ele alınır ve çocuk koruma için bir bakış açısı geliştirilir (Wulczyn, ve diğerleri, 2010). Sağlam bir çocuk koruma sistemine her çocuk ihtiyaç duyar. Ancak bu sistem savunmasız ve dezavantajlı çocuklar için bilhassa önemlidir. Zira bu durumdaki çocuklar istismar ve ihmallerle daha sık karşılaşmaktadır (World Vision International, 2011).

Çocuk koruma için gereken önlemleri almak devletlerin sorumluluğudur. Her devlet bu konuda sahip olduğu uluslararası yükümlülükleri yerine getirmelidir. Bunu gerçekleştirmek için koşullara uygun çocuk koruma sistemlerinin geliştirilmesinin ve uygulamasının yapılmasının sağlanması gerekmektedir. Sistem yaklaşımıyla devletlerin yürürlükte bulundurduğu çocuk koruma sistemlerinin geliştirilmesi ve tabanını toplumdan alan

mekanizmaların oluşturulması amaçlanır. Sistem yaklaşımıyla çocuk korunması ile ilgili aktörler arasında işbirliği kurulur ve koordine programlar için temel oluşturulur (UNHCR, 2012). Çocukları korumak için kurulan kurumlar arasında parçalanmış yaklaşımlar oluşmuşsa bu memnuniyetsizlik doğurmaktadır. Parçalanmış yapının üstesinden gelenebilmesi sistem yaklaşımıyla mümkün olur. Sistem yaklaşımından çocuk koruma açısından şu yararlar beklenmektedir (Save The Children Fund, 2010, s. 2-3):

1. Sistem yaklaşımında belirli bir gruba giren çocuklar değil, çocukların tümü için çaba gösterilir.
2. Sistem yaklaşımında bir ya da iki fonlanabilir meseleye odaklanılmaz, korumanın tüm yönleri ve aşamaları ele alınır.
3. Sistem yaklaşımında koordinasyon geliştirilir ve kıt kaynakların verimli kullanımı sağlanır, dolayısıyla halihazırdaki koruma yöntemlerinin etkisi güçlendirilir.
4. Sistem yaklaşımında tüm aktörlerin bu konudaki çabaları ortak bir amaç uğruna bir araya getirilir ve standardize edilir.
5. Sistem yaklaşımının ön planında çocuğun yararının maksimize edilmesi vardır, tek amaç çocuk koruma olmaktadır.
6. Sistem yaklaşımının kapsamında yanıtlanma ve düzenleme amaçlı tedbirler vardır.
7. Sistem yaklaşımı çocuk koruma için yapılmış bölük pörçük programlar ve kişisel çabaları sürdürülebilir faydayı sağlamak amacıyla bir araya toplar.
8. Sistem yaklaşımıyla çocuk haklarını korumayı amaçlayan yapısal ve örgütsel araçlar oluşturulur.

Özetle denilebilir ki, sistem yaklaşımının ana fikri çocuk korumada bütünsel bir bakış açısı oluşturmaktır. Bu yaklaşım çocukların hepsini hedefler, sorunu bütün yönleriyle ele alır ve bunun başarılması için kaynakları etkin kullanır. Aynı zamanda sistem yaklaşımı konuyla ilgili aktörlerin çabalarını bir araya getirir ve bu kişileri ortak paydada birleştirir. Bütün bunların sonucunda çocuk için en yüksek yarar amaçlanır. Tek bir çocuk koruma sisteminin

her ülke için geçerli olması beklenemez. Her ülkenin, kendi özgün yapısına vurgu yapan, formal ve informal öğelerden oluşturulmuş farklı bir çocuk koruma sistemine ihtiyacı vardır. Formal öğeleri hükümet belirler ve oluşturur, bunların kapsamında yasalar, yönetmelikler ve uygulanan politikalar vardır. İnfomal öğelerde ise devlet ya da hükümet iradesi söz konusu değildir. Bu unsurları şekillendirenler toplumun tutumu, değerleri, davranışları, sosyal normlar ve geleneklerdir. Formal ve informal unsurlar arasında var olan etkileşim her ülkenin kendisine özgüdür (World Vision International, 2011).

Türkiye'deki çocuklar, tıpkı başka ülkelerde olduğu gibi, sokakta yaşama, emeklerinin sömürülmesi, suç ve şiddet mağduru ya da zanlısı olma ve bağımlılık gibi problemlerle karşılaşmaktadır. Bunların yanında cinsel sömürü, kızlar özelinde erken evlilik, namus cinayeti ya da intihara zorlanma, uyuşturucu bağımlılığı ve kayıp çocuk vakaları yaygın görülen vakalar olmaktadır. Sözü edilen bu risklerin azaltılması için çocuklar yoksulluktan korunmalı, hem çocuklar hem ebeveynler eğitilmeli, ilgili profesyoneller ile kamuoyu geneli bu konu hakkında bilgilendirilmelidir. Bunun yanında bu olayların önlenmesi ve bu olaylara müdahale edilmesi için politika geliştirilmesi şarttır. Oluşturulacak olan bu politikalar için eldeki bütün bilgiler ve veriler ele alınmalı ve bunların yürütülmesi için gereken yasal düzenlemeler layığıyla yapılmalıdır (UNICEF, 2011). Literatürde refah sistemlerine bakıldığında farklı sınıflandırmalara rastlanmaktadır. Wilensky ve Lebeaux (1965)'un tanımında, refah sistemlerinin artık (residual) sistemler ve kurumsal (institutional) sistemler olarak ikiye ayrıldığı görülür. Esping-Andersen (1990) ise bu sistemleri üçe ayırmıştır; liberal, muhafazakâr ve sosyal demokrat (devletçi) (Katz & Hetherington, 2006). Bu kategorizasyonların çocuk refahı özelinde değil genel refah sistemleri için yapılmış oldukları göz önünde bulundurulmalıdır; ancak bunlar çocuk refahı sistemlerinin sınıflandırılması için de geçerlidir (Katz & Hetherington, 2006). “Artık refah sistemi” yaklaşımı, normalde refahı sağlamakla yükümlü olan ailenin ve piyasanın bu konuda yetersiz kalması sonucunda refahı sağlama görevinin devlete düşmesi durumu vardır. “Kurumsal refah sistemi”nde ise bu görevin zaten devlete düştüğü savunulur. Devletin refah sağlama görevi modern sanayi toplumundaki devletin başlıca işlevlerinden olmuştur. Liberal refah sistemlerinde devlet vatandaşa yarar sağlamak konusunda olabildiğince az görev üstlenir ve harcamalarını en alt düzeyde tutar. Bu sistemde vatandaşlar ihtiyaç duydukları refahı piyasada aramaktadır. Bu durumda devlet ise son çare olarak başvurulacak kurumdur. “Muhafazakâr refah sistemi”nde ise piyasa verimliliği göz ardı edilir, tek amaç tarihsel miras olan hiyerarşik sosyal düzenin korunmasıdır. Geniş sosyal haklar söz konusudur özel düzenlerin, örneğin piyasa, refah

üzerindeki rolü çok küçüktür. “Sosyal demokratik/devletçi refah sistemleri”nde devlet vatandaşlarına geniş sosyal haklar sağlar, refah açısından özel düzenlemeler ise çok az önem taşır(Özdemir, 2005).

Katz ve Hetherington(2006)’ın çalışmalarında 12 ülkenin refah sistemleri incelenmiştir. Buna göre, aile ve çocuk refahı açısından uygulanan sistemler ya düalistik ya da holistik olarak bulunmuştur. Düalistik sistemlerin merkezinde çocuk vardır ve istismarın önüne geçilmesi ile çocukların kötü durumlardan korunması esastır. Bu sistemde ana fikir çocuk yararadır, bu bağlamda aile desteği de değerlendirilir. Holistik sistemlerde ise erken müdahale edilmesi ve önleyici tedbirler alınması esastır. burada ana fikir bakımın sürekliliği (continuum of care) olmaktadır. Bu sistemde de çocukların istismar karşısında korunmasına özen gösterilir ancak istismarın tam olarak önüne geçilmesi için olayın daha öncesinde önleyici tedbirlerin de alınmış olması istenir. Holistik sistem için aile desteği büyük önem taşır(Katz & Hetherington, 2006, s. 431-432). Bu konudaki diğer bir çalışmada ise Munro(2010), çocuk koruma için atomik (parçacı) ve holistik (bütüncü) yaklaşımlar olduğunu belirtmiştir. Bu iki yaklaşımın özeti Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Atomik ve Holistik Çocuk Koruma Yaklaşımları

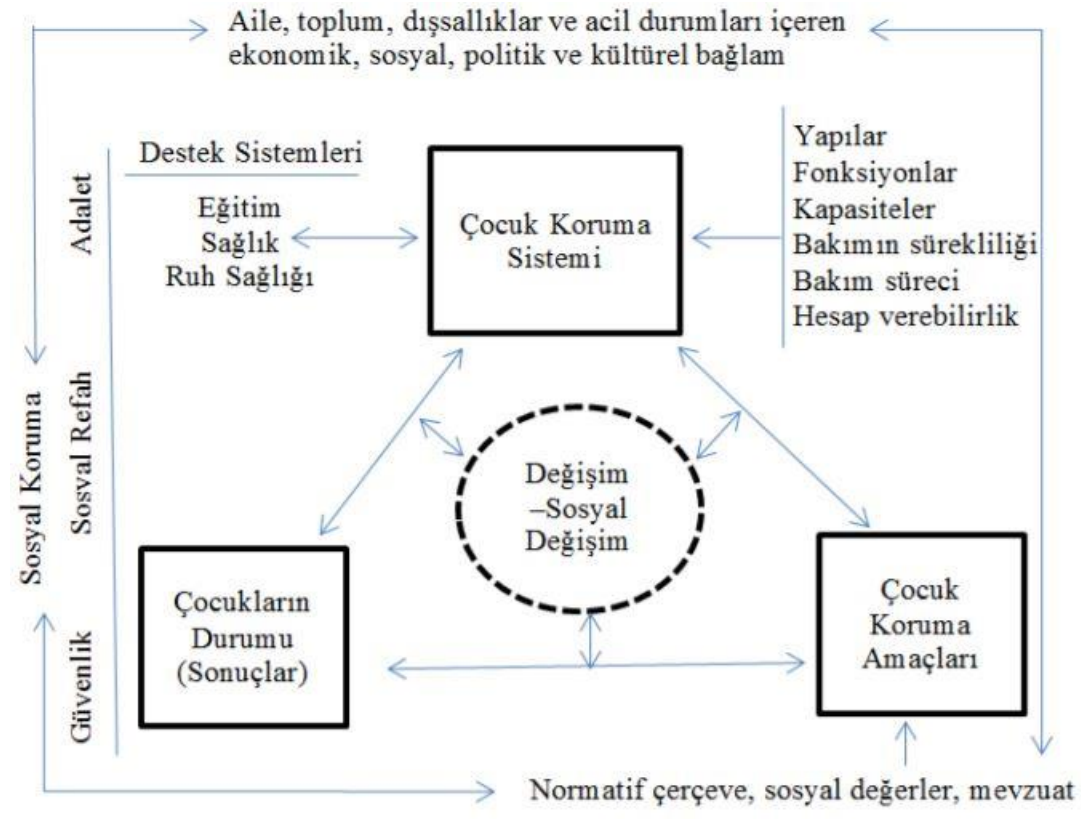
	Çocuk Korumaya Atomik (Parçacı) Yaklaşım	Çocuk Korumaya Holistik (Bütüncü) Yaklaşım
Doğası	Sınırlı: Bireysel unsurlara odaklanma eğiliminde.	Geniş: Olaylar birbiriyle ilişkili.
Perspektif	İzole edilmiş “sorunlar”.	Tüm sistem.
Sebeup ve Etki	Sadece olan ya da yakın etkilere bakar. Sebepler kısa zincirli.	Yer ve zamana göre ayrılmış. Uzun sebepler zinciri, dalgalanma etkisi, beklenmeyen sonuçlar, geri bildirim etkisi.
Tavsiye biçimi	- Yasal düzenleme ve uyum. - Teknokratik.	Profesyonel destek. Sosyo-teknik.
Sonuçlar	- Çocuk ve gençlerin ihtiyaçlarına yanıt verme sınırlı. - Risk yönetimi savunmacı. - Emir ve kontrol yönetimi, biçim ve prosedürler, mesleki yetkinliğin zorluğu. - Uyum kültürü. - Standardize edilmiş süreç ve kurallara odaklanma.	- Çocuk ve gençlerin ihtiyaçlarına yönelik yanıtlar çeşitli - Azaltılamaz risklerin kabulü - Destekleyici ve kolaylaştırıcı yönetim -Öğrenme kültürü -Çocuklara, çocukların ihtiyaçlarına, faydalı sonuçlar için uygun yollara odaklanma

(Munro, 2010, s. 13)

Tablo 1’in de gösterdiği üzere bütüncü yaklaşımda olaylar bütün hatlarıyla ele alınmakta ve aralarındaki ilişkiler de değerlendirilmektedir. Parçacı yaklaşıma bakıldığında ise olayların yalnızca eldeki olaya odaklanılarak ele alındığı ve değerlendirme çerçevesinin dar tutulduğu görülmektedir. Parçacı yaklaşımın felsefesi toplumsal gerçekliği oluşturan olayların birbirlerini etkilemeler de kesin sınırlar içerisinde yer alan ayrı birimler olduklarıdır (Ozan, 2001). Bütüncü yaklaşım ise parçaların arasındaki etkileşimlere önem atfeder. Buna göre adalet, güvenlik, eğitim, sağlık gibi farklı birimlerin birbirlerine ve sisteme büyük etkileri olmaktadır. Bundan ötürü bütüncül yaklaşımda olaylara bakış açılarının çok kapsamlı olması ve müdahalelerin birden çok düzeyin değerlendirilmesinin ardından yapılması gerekmektedir. Parçacı yaklaşıma dayanarak yapılan müdahaleler ise dar bir kapsamdan temellenir ve sınırlıdır.

Bütün sistemler gibi çocuk koruma sisteminin de birden fazla bileşeni bulunmaktadır. Şekil 1 çocuk koruma sisteminin içeriğini ve bu konuda rol oynayan dinamikleri açıklamaktadır.

Şekil 1. Çocuk Koruma Sistemi: İçerik ve Dinamikler

(Wulczyn, ve diğerleri, 2010, s. 19)

Şekil 1 göstermektedir ki, çocuk koruma sistemiyle diğer yapılar ve sistemler ilişkilidir. Çocuk koruma sistemi, doğrudan ya da dolaylı olarak olmak üzere, aile yapısı, toplumsal yapı, eğitim, sağlık, adalet, güvenlik gibi yapılardan etkilenir. Bu konularda yapılan hizmetler sosyal korumanın parçalarını oluşturmaktadır. Bunun yanında toplumun çocuğa ne kadar değer verdiği ve çocuk kavramını ne şekilde algıladığı çocuk koruma sistemleriyle ne amaçlanması gerektiğini belirlemektedir. Bütün bunların ışığında sözü edilen süreçlerin tümünün çocukların durumunu belirlediği görülmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), çocuk koruma sistemini altı başlığa ayırmıştır; yasal ve politik yapı, bilgi ve veri, koordinasyon, insani ve finansal kapasite, önleyici ve düzeltici faaliyetler, savunuculuk ve farkındalık yaratma (UNHCR, 2010). Forbes ve diğerleri (2011)'nin çalışmasında ise çocuk koruma sisteminin bileşenleri şu şekilde verilmiştir:

1- Yürürlükteki yasalar, uygulanan politikalar, hedeflenen standartlar ve yapılmış olan düzenlemeler,

2- Sunulan hizmetler ve bunları sunan mekanizmalar,

3- Eldeki kapasiteler,

4- İşbirliğini, koordinasyonu ve uyumu sağlayan mekanizmalar,

5- Hesap verme mekanizmaları,

6- Bakım çemberi,

7- Çocukların sahip oldukları direnç, bunların yaşamsal becerileri ve sağladıkları katılım.

Görülmektedir ki çocuk koruma sisteminde yasa, politika, hizmet sunumu, kapasite ve kurumlar arasındaki işbirliği önemlidir. Ancak dikkat edilmesi gereken bir nokta hesap verebilirliğe verilmiş olan önemdir. Ayrıca bakım süreci önemlidir ve buna çocukların gösterdiği katılımının da önemi vurgulanmıştır. Çocuk koruma sisteminin bileşimlerini Çocukları Koruma Fonu (SaveTheChildrenFund) da benzer bir şekilde şöyle sıralamaktadır(Save The Children Fund, 2010):

1- Yasal ve siyasal yapı,

2- Gözetimin ve düzenlemenin etkililiği,

3- Önleme ile yanıtlama hizmetleri,

4- Etkin işbirliği,

5- Eldeki bilgi ve veritabanı,

6- Çocuk koruma alanında becerikli insan kaynağı,

7- Çocukların sürece katılımı,

8- Bu konuda bilinçli ve destekleyen bir kamuoyu,

9- Maddi kaynaklar.

Çocukları Koruma Fonu çocuk koruma açısından gereken bilgi ve verilerin toplanmasına ve kamuoyunun gereken desteği vermesine vurgu yapmıştır. Bu sınıflandırma savunuculuğun ve farkındalık yaratımının da önemini ön plana çıkarmıştır. Bu çerçevede çocuk korumanın ihtiyaç duyduğu toplumsal desteğin elde edilmesi hedeflenmektedir. Çocuk koruma konusundaki literatürü irdeleyen (Fluke, ve diğerleri, 2012), sistemin bileşenlerini üç başlığa ayırmıştır: (1) Yasa, politika ve düzenlemeler, (2) Sistem yapısı ve işleyişi, (3) Sağlanan bakım ve hizmetlerin sürekli olması. Bütün bunlar değerlendirildiğinde çocuk koruma sisteminin şu bileşenlere sahip olduğu söylenebilir; (1) Yasa ve politikaların oluşturduğu çerçeve, (2) Koordinasyon, (3) Kapasite, (4) Bilgiler ve veri, (5) Savunucu davranış ve yaratılan farkındalık, (6) Önleyici ve düzeltici faaliyet ve hizmetler. Bu bileşenlerin açıklamaları aşağıda yapılmıştır(Fluke, ve diğerleri, 2012; Save The Children Fund, 2010; Wulczyn, ve diğerleri, 2010):

1- Yasa ve politikaların oluşturduğu çerçeve:Çocuk koruma sistemleri yasalar ve politikalar nezdinde bir çerçeveye sahip olmalıdır. Bu çerçeve tarafından sistemin yapısı ile sahip olduğu yetki ve işlevler tanımlanır. Bu çerçeve aynı zamanda çocukların korunması için faaliyet gösteren ve birbiriyle ilişkili olması gereken bütün sektörlerin dayanak olarak kullanacağı mevzuatı da kapsar. Oluşturulan bu mevzuat politika ve düzenlemeler ile çelişmemelidir. Mevzuatın oluşturulması ve politikaların belirlenmesinde temel alınacak unsur Çocuk Haklarına Dair Sözleşme olmalıdır. Bunun yanında insan haklarıyla ilgili uluslararası belgelere de uyulur.

2- Koordinasyon: Sistemde bulunan bileşenler hem diğer bileşenleri hem de diğer sistemleri etkilerler. Dolayısıyla koordinasyon ana kaygılardan biri olmaktadır. Çocuk koruma sisteminin güçlü kılınması ve gelişiminin sağlanması için bu konudaki aktörler olan devlet kurumları, sivil toplum kuruluşları, uygulayıcılar, gönüllüler, toplumsal mekanizmalar ve diğer bütün aktörler birbirini tamamlayıcı ve koordine bir biçimde çalışmalıdır.

3- Kapasite:Bu konu özelinde kapasitenin anlamı sistem işleyişi için ihtiyaç duyulan olanaklar, maddi kaynaklar, insan gücü ve parasal güçtür. Risk altındaki ya da istismara

uğramış çocuklarla kapasite, sistemin işlemesi için gerekli olanaklara, madde ve insan kaynakları ile finansal kaynaklara işaret eder. Çocuk risk altında olduğunda ya da istismara maruz kaldığında çocukla iletişime geçen profesyoneller ya da gönüllüler olmaktadır. Bunlar sosyal elemanlar, öğretmenler, kolluk güçleri, hukukçular ve çocukla temas kuran diğer elemanlardır. Bunlar bilgi ve beceri yönünden gereken düzeydeyse ve işlerini layıkıyla yerine getirmek için gereken motivasyon düzeyine sahiplerse bu durum çocuk istismarının tespiti ve önlenmesi açısından büyük avantaj yaratacaktır. Bunun yanında, bu çalışanların sayısı da işin başarılması için yeterli olmalıdır. Konu üzerinde çalışan bu profesyonellerin yanında, yerel yetkililer, toplumsal önderler ve bu konuda gönüllü olan vatandaşların da temel bilgi ve donanıma sahip olmaları gerekmektedir. Son olarak, sistemin düzgün işleyişi için parasal kaynağın yeterliliği de önemlidir.

4- Bilgiler ve veri. Sistemin işleyişi içerisinde toplanan veriler performans değerlendirmesi, durumun izlenmesi ve meydana gelen eksikliklerin giderilmesi için önemlidir. Çocuk koruma sistemleri ve başarılı uygulamalar hakkında elde edilen kanıtsal veriler de bu bağlamda önemlidir; bunlar ışığında yeni politikalar geliştirilebilmektedir.

5- Savunucu davranış ve yaratılan farkındalık: Savunucu davranış, çocukları koruma gerekliliği oluştuğunda, karar verme konumunda olanları, politika yapıcıları ve diğer ilgilileri etkilemek amacıyla harekete geçilmesidir. Çocuk koruması hizmetleri özelinde halkın farkındalığının ve aktivitesinin artırılması ve bu sayede elde edilen halk desteği sistemin etkinliği açısından önemli olmaktadır.

6- Önleyici ve düzeltici faaliyet ve hizmetler: Önleyici ve düzeltici (response) hizmetlerin kapsamınaformel, informel, devlet ya da sivil toplum tabanlı bütün kurum ve bunların sundukları hizmetler ile bunlarla ilgili süreçler girmektedir. Formel de informel de olsalar yapı, hizmet ve sektörler birbirleriyle bağlantılı olmak durumundadırlar ve çocuklara hizmet ulaştırılmasının önünde hiçbir engel olmamalıdır. Önleyici ve düzeltici karakterdeki hizmetleri sunan mekanizmalar koruma açısından önemli birer araç olmaktadır. Burada anlatılanlar ışığında, çocuk koruma sisteminin kendi elemanları ve diğer sistemler ile devamlı etkileşim içerisinde olan bir sistem olduğu görülebilir. İlişkide bulunan sistemler arasında çocukların birinci dereceden aile çevresinden sosyal çevreye, yasalar ve politikalardan içinde bulunulan kültüre kadar çok geniş bir çeşitlilik mevcuttur. İnsanın yaşamını şekillendiren faktörler arasında sosyoekonomik politikalar, kültür ve aile ana etmenlerdendir. Sistemlerin

herhangi birindeki değişimin bütün sistemlerde yansımaları olacağı açıktır. Dolayısıyla değişen sosyal politikalar, ebeveynlerden birinin kaybı, bir aile üyesinin işsiz kalması, ebeveynlerin boşanması gibi sistemsel değişmelerin çocuk üzerinde çok büyük etkilere sebep olacağı görülmektedir (Yolcuoğlu, 2009). Bütüncül yapıdaki çocuk koruma sisteminin etkin çalışmasının sağlanması için sistemin yapısının ve sahip olunan yetkilerin belirlendiği yasal ve politik çerçevenin sağlanması şarttır. Bu çerçevenin inşa edilmesi için uluslararası sözleşmeler ile insan hakları belgeleri birer yol gösterici konumundadırlar. Çocuk koruma sistemlerinde etkin çalışma için sağlanması gereken en önemli öğelerin biri koordinasyondur, zira bu sistemde birçok kişi ve kurum bulunmaktadır. Bu koordinasyon devlet kurum ve kuruluşlarının yanında sivil aktörleri de içersine almalıdır. Risklerin ortaya çıkmadan önlenmesi için önleyici hizmetler de önemlidir. Son olarak, sağlıklı bir çocuk koruma hizmetinin sağlanması için insan kaynağının ve maddi kaynakların, aynı zamanda da eldeki veri ve bilgilerin yeterli olması gerekmektedir. Koordinasyonun sadece devlet mekanizmaları arasında değil aynı zamanda çocuk koruma alanındaki sivil toplum örgütleri ve gönüllülerle de sağlanması gerekmektedir. Diğer yandan, risklerin ortaya çıkmadan engellenmesine yönelik önleyici hizmetlere de ayrıca önemlidir. Çocuk koruma hizmetlerinin yürütülebilmesi için yeterli miktarda insan ve maddi kaynakların sağlanması gerektiği gibi sağlıklı verilere de ihtiyaç duyulmaktadır.

2.2.6. Sosyal Hizmet ve Çocuk

Dünya genelinde, sosyal hizmet kurumlarının çok önemli rollere sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'deki Sosyal Hizmetler, üç kategoriye ayrılarak incelenebilir. Sosyal Hizmet kavramı, öncelikle kamuya bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren Sosyal Hizmetleri akla getirmektedir. Bu hizmetler, mahalli birimler ve merkezi idare tarafından yerine getirilebilmektedir. Çocuk Esirgeme Kurumu, Bakanlıklar (Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık ve İşçileri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı.) merkezi anlamda sosyal hizmet veren kuruluşlara örnek olarak gösterilebilir. Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Köy İdareleri de mahalli birimlerce verilen sosyal hizmet faaliyetlerini gerçekleştiren kuruluşlardır. Bu kamu kurum ve kuruluşlarının yanında çeşitli gönüllü örgütler ve özel kuruluşlar da sosyal hizmet faaliyetlerine katılım gösterebilmektedir (Abay, 2004, s. 594).

Sosyal Hizmet kuruluşları, özellikle toplumsal alanda yaşanan kırılmaların önüne geçmede büyük öneme sahiptirler. Sosyal Hizmet sayesinde, bireyler çocuk, ergen, genç ve yaşlı gibi çeşitli kategorilere ayrılmakta, kimsesiz ve yardıma muhtaç bireyler devlet tarafından koruma altına alınmaktadır. Bu bağlamda Sosyal Hizmetin, devletin ana görevleri arasında yer aldığı söylenebilir (Şahin, 2004, s. 661). 2000 yılında yapılan Nüfus Sayımı sonucunda kamuoyu ile paylaşılan veriler değerlendirildiğinde Türkiye'deki 0-18 yaş kategorisindeki çocukların %0,08'i koruma altına alındığı görülmektedir. Bu oran, yaklaşık olarak 20.000 çocuğa tekabül etmektedir. Bu çocuklardan bazıları anne ve babasını kaybetmişken bazıları ise anne ve babaları tarafından terk edilmiştir. Bunun yanında az sayıda da olsa ebeveynleri tarafından kullanılan çocuklar da devlet tarafından koruma altına alınmıştır (I. Sosyal Hizmet Şurası, 2004).

Sosyal Hizmet Kurumları, her ne kadar ailenin yerini tutamasa da yardıma muhtaç çocukların eğitimi ve gelişiminde çok önemli bir görev üstlenmektedir. Bu çocuklar, söz konusu kurumlar sayesinde koruma altına alınmakta, yeniden topluma kazandırılmaktadır. Türkiye, Anayasa'da da belirtildiği üzere sosyal devlet anlayışını benimsemiş bir ülkedir. Bu durum, her bireyin, devlet tarafından koruma altına alınması gerektiğini ifade etmektedir. Türkiye'deki Sosyal Hizmet Kuruluşları, iki temel başlık altında ele alınabilmektedir. Bu gruptan ilki devletin kendi bünyesinde yer alan kuruluşlar olurken diğer grubu ise sivil toplum kuruluşları oluşturmaktadır. Sivil Toplum Kuruluşları, faaliyetlerini topladığı bağışlarla ve gönüllü katılımcılarla sürdürmektedir. Devletin yetersiz kaldığı bazı alanlarda, STK'lar önemli projeler ile başarılı işlere imza atabilmektedir. (Emiroğlu, 2004, s. 523). Sosyal Hizmetler, genellikle çocukların korunması ve eğitimi gibi konularda faaliyetlerini yoğunlaştırmaktadır. Ailesi olmayan veya ailesi tarafından sahip çıkılmayan çocukların, eğitim ve sağlık başta olmak üzere birçok temel gereksinimi, Sosyal Hizmet Kuruluşları tarafından karşılanmaktadır. Bu bağlamda, bu kurumlarla beraber hareket eden çeşitli gönüllü kuruluşlardan da söz etmek gerekmektedir. Bu çocukların barınma ihtiyacı ise, yurt ve bakım evleri tarafından karşılanmaktadır.

2.2.7 Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklara Verilen Bakım Yöntemleri

Korunmaya ihtiyacı olan çocuklara sağlanan hizmetler sosyal hizmetlerin temel alanlarından biridir. Çocuğun korunmaya olan ihtiyacı koşulu her ne olursa olsun ya da çocuk hangi ihtiyaçtan kaynaklanan nedenle korunma altına alınırsa alınsın her çocuğun durumuna uygun

bulunan hizmet modelinden faydalanmaya ve kendi kendine yeterli hâle gelinceye kadar korunmaya hakkı bulunmaktadır (Çengelci, 1988: 204, aktaran Yazacı 2012 s.503). Bu nedenle korunmasız kalan çocuklar devlet tarafından koruma altına alınarak onlara farklı bakım yöntemleriyle koruma sağlanmakta (Şimşek ve Ark, 2008: 235) ve hizmet verilmektedir. Korunmaya muhtaç çocuklara verilen bakım yöntemleri esas itibariyle, çocuğun aile ortamında korunması, koruyucu aile, evlat edinme ve kurum bakımındır.

2.2.7.1 Çocuğun Aile Ortamında Korunması

Aile, çocuğun kendini diğerleriyle özdeşleştirdiği, özdeşim kurduğu ilk toplumsal gruptur. Anne ve baba aile ortamında çocuğa model oluşturarak çocuğun duygu ve düşüncelerini geliştirerek davranışlarını pekiştirir. Değişik nedenlerle aile bu rolünü yerine getiremediği durumlarda, ailenin bu rolünü sağlamak için çeşitli çözümler üretilmiştir (Erkan, 1994: 1-2; Tümkaya, Erişim, aktaran Yazacı, s.503).

Bu bağlamda, korunmaya muhtaç çocuklar için öncelikli bakım türünün kendi ailesinin veya akrabasının yanında korunmasıdır. Türkiye’de ayni ve nakdi yardımlar sağlanarak çocuğun kendi ailesi veya akrabası yanında korunması yöntemi 2828 sayılı SHÇEK Kanunu’nda öngörülmüş ve bu Kanunla ekonomik yönden desteğe ihtiyaç duyan ailelerin parasal ve nesnel hizmetlerden yararlandırılacağı ifade edilmiştir (Akyüz, 2002: 472, aktaran Yazacı s.503). Bu nedenle muhtaçlıkları nedeniyle korunma kararı alınarak Kurum hizmetlerinden yararlanmak isteyen çocukların korunması, bakımı ve yetiştirilmelerine yönelik hizmetlerin mümkün olduğu ölçüde kendi yaşam ortamlarında verilmesi amaçlanmıştır. Bunun sağlanması için “aileye dönüş ve aile yanında destek projesi” hayata geçirilmiştir.

Bu projenin iki önemli ayağı bulunmaktadır. Bunlardan ilki; korunma kararı alınarak bakım ve korunmak için kurumlara yerleştirilen çocuklara yöneliktir. Bu gruptaki çocukların aileleri sosyal yardım ve sosyal hizmetlerle güçlendirilerek ailelerin en kısa sürede çocuklarını yerleştirdikleri kurumlardan geri almalarına çalışılmaktadır. Bu kapsamda Projenin başladığı Nisan 2005’den, 2010 yılı sonu kadar korunma kararı çıkarılmış 7.245 çocuk nakdi yardımlarla desteklenerek kurum bakımından alınarak aileleri veya yakınları yanına döndürülmüştür. Projenin ikinci ayağı ise, muhtaçlıkları nedeniyle kurum hizmetlerinden yararlanmak isteyen çocukların korunmasına yöneliktir. Bu durumda bulunan çocuklar mümkün olduğu ölçüde kurum bakımına alınmadan onların korunma, bakım ve

yetiştirilmelerine yönelik hizmetler kendi yaşam ortamlarında sağlanmaya çalışılmaktadır (SHÇEK, Erişim 1, aktaran, yazıcı, S.504).Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerince yapılan sosyal inceleme çalışmaları sonucunda, bir çocuğun sosyal yardımlarla desteklenerek ailesi yanında korunması uygun görülmüş ise, bu çocuk veya çocukların ailelerine geçici veya sürekli nitelikte ayni ve nakdi sosyal yardımlar yapılmaktadır. Bu yardımlardan; yardım yapıldığı takdirde haklarında korunma kararı alınmış olan çocuklarını yanlarına alabilecek aileler ile çocukların annesi, babası ve diğer akrabaları da yararlanmaktadır. (Yazıcı 2012, s.204)

2.2.7.2 Koruyucu Aile Bakımı

Koruyucu aile bakımı çocuğun gerçek ailesinin yerine geçerek ebeveynlik rolünün hemen hemen bütün yönleriyle üstlenilmesini içeren gönüllülüğe dayalı bir hizmet türüdür. Bu hizmet genellikle çocuğun öz ailesinin asgari sosyal, duygusal ve fiziksel bakım veremeyecek kadar ciddi eksiklikler göstermesinin yanı sıra çocuk açısından gerekli olabilecek durumlarda geçerli ve gereklidir. Koruyucu aile kavramı, çeşitli nedenlerle biyolojik ailesi yanında bakımları sağlanamayan çocukların, kısa veya uzun süreli olarak bakımlarını üstlenen anne ve baba özelliklerini taşıyan kişilerin yanında (Gürcan, 2008: 29, aktaran. Yazıcı, s.204) devlet denetiminde yetiştirilmeleri olarak tanımlanmakta ve bu hizmeti veren aile ya da kişilere koruyucu aile denilmektedir (SHÇEK, Erişim, aktaran, Yazıcı, s.204). Bir diğer ifade ile koruyucu aile korunmaya muhtaç duruma gelmiş ve devletin korunmasına alınmış bir çocuğu yasal izinlerle, çocuk reşit oluncaya kadar veya bakım hizmeti herhangi bir nedenle sonlandırılıncaya kadar evinde barındıran, bakan, yetiştiren aile veya kişilerdir (Bıyıklı, 1983: 12,aktaran,Yazıcı, s.204). Bununla birlikte koruyucu aile, Koruyucu Aile Yönetmeliği'nin 4. maddesinde "il müdürlükleri denetiminde kısa veya uzun süreli, bedelli veya bedelsiz olarak çocuk bakımını üstlenen, çocuğun aile ortamında yaşamasını sağlayan, öz anne-babanın yerini tutabilecek aileler veya kişiler" olarak tanımlanmıştır.(Yazıcı, 2012, s.204)

Koruyucu aile bakımı, batı ülkelerinde kurum bakımına oranla daha yaygın olarak kullanılan bir sistemdir. Batı ülkelerinde korunmaya muhtaç çocukların neredeyse %75'i koruyucu aile yanında yaşarken Türkiye'de bu oran oldukça düşük ve % 4'ler civarındadır. Ayrıca son yıllarda da bu düşüşün devam ettiği görülmektedir. Batı ülkelerine kıyasla Türkiye'deki bu

oranının düşük olmasını açıklayan sebeplerin başında kültürel etkenlerin ve aile sistemi anlayışının geldiği düşünülebilir. Ayrıca evlat edindirme ile koruyucu aile uygulamalarının birbiriyle karıştırılması ve bu hizmetlerin tanımlarının yeterince yapılamaması da önemli engeller arasında sayılabilir (Özdemir vd, 2008: 284-285 aktaran, Yazıcı, s.505)

2.2.7.3 Evlat Edindirme

Evlat edindirme geçmişte dinî, siyasi, ekonomik, psikolojik, sosyal ve ahlaki amaçlar içerisinde daha çok evlat edinen ailenin sürekliliğini sağlama aracı olarak işlev görmüşken günümüzde bu işlev değişmiştir. Artık evlat edindirmenin asıl amacı çocukları olmayanlara bir varis bulmak ve onların evlat özlemlerini gidermekten ziyade aile yuvasından yoksun korunmaya muhtaç çocuklara en uygun aile ve çevresinin sağlanmasıdır (Işık, 2005:5; Akyüz, 1995: 153- aktaran, yazıcı, s.505). Türkiye’de küçüklerin evlat edindirilmesinde aracılık faaliyetleri, “Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü” tarafından yürütülmektedir.

Evlat edinme hizmetinin iki türde değerlendirilip tanımlandığı görülmektedir. Bunlardan ilki kısmi evlat edinme ikincisi ise tam evlat edinmedir. Kısmi evlat edinme; evlat edinilmiş çocuğun kendi öz ailesi ile ilişkisinin devam etmesi şeklinde (Klinkhardt, 2001: 1000 aktaran yazıcı, s.506) tanımlanmaktadır. Bu evlat edinme şekline, kısmi dendiği gibi, basit, gevşek, sınırlı evlat edinme sistemi de denilmektedir (Aydoğdu, 2010: 68aktaran, s. 506). Tam evlat edinme ise evlatlığın asıl ailesiyle tüm ilişkilerini sona erdirip, bütün hak ve yükümlülükler bakımından yeni ailesinin bir üyesi hâline gelmesi ve aileyle tam olarak bütünleşmesi olarak tanımlanır (Akyüz, 1995: 166 aktaran, yazıcı s.506).

2.2.7.4 Kurum Bakımı

Kurum bakımı korunmaya muhtaç çocukların bakım ve korunması için düşünülen en eski çözüm yolu ve bakım yöntemidir. Bu yöntem özellikle çocuğun ailesi yanında bakımı ve korunması için alınan önlemler, geliştirilen politika ve yapılan yasal düzenlemelere rağmen çocuğun ailesi yanında bakım ve korunması sağlanamadığında devreye sokulan bir seçenektir (Karataş, 2008: 41, aktaran Yazıcı, s.507). Kurum bakımı çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, grup evleri gibi kurumlarda devlet tarafından sağlanmaktadır. Kurum bakımı, benzer özellikleri olan çocukların belli bir yerde topluca bakılıp korunması veya bir aile ortamına

sahip ya da aile ortamında yaşama şansı bulunmayan çocukların gruplar şeklinde veya toplu olarak bir kurum içerisinde yaşamaları ve bu süre içerisinde kendilerine anne, babalarının yerini alan yetişkinler tarafından bakılmaları olarak tanımlanmaktadır. Bir başka ifadeyle kurum bakımı, korunmaya muhtaç çocukların bakımlarını, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını koruma ve sürdürmelerini, hayata sağlıklı bir birey olarak güven ve huzurla katılmalarını ve böylelikle topluma faydalı kişiler olarak yetişmelerini sağlamayı amaçlayan bir yöntemdir (Demirbilek, 1998: 620 aktaran, Yazıcı s.507). Bu bakım yönteminin verildiği kurumların birkaç tipi bulunmaktadır.

Kurum tipleri genellikle ülkelerin sosyoekonomik koşullarına ve geleneklerine bağlı olarak değişiklik göstermekte ve her yaştan 11 ya da daha fazla çocuğun yatılı olarak bakım gördüğü sağlık ya da sosyal hizmet kuruluşu olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamadan yola çıkarak kurum tiplerini “açık ve kapalı, kışla tipi, okul tipi ve ev tipi kurumlar” şeklinde ayırmak mümkündür (Taştekil, 1992: 314, Şenocak, 2005: 95 aktaran, yazıcı, s.507)). Daha yaygın olarak kullanılan kurum bakımları kışla ve ev tipi kurum bakımlarıdır.

Kışla Tipi Kurumlar : Kurum bakımının gelişim süreci incelendiğinde, ilk basamakta kışla tipi kurumların yer aldığı görülmektedir. Kışla tipi kurumlarda çok sayıda çocuğun büyük binalarda ve kalabalık koğuşlarda bir arada yaşadığı ve kurumda az sayıda personelin çalıştığı, otoriter bir disiplin ve merkeziyetçi yönetim tarzı ile yönetilen kurumlardır (Erol, Şimşek, 2008: 137 aktaran, Yazıcı,s.507). Kışla tipi kurum bakımının ortaya çıkardığı olumsuzluklar nedeniyle bu tür yapı ve hizmetler değiştirilmeye başlanmıştır. Artık kurumlar, koğuş sisteminden oda sistemine ve içinde daha az sayıda çocuğun barınabileceği kurumlar hâline dönüştürülmektedir. Bu kurumlar kategorik olarak Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtları olmak üzere iki gruba ayrılarak herhangi bir nedenle ailesinden ayrılmak zorunda kalarak korunmaya muhtaç hâle gelen çocuklara hizmet vermeyi amaçlamaktadır (Yılmaz, 2006: 103, aktaran, Yazıcı, s.507). Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı kuruluşlar olan çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları 2828 sayılı SHÇEK Kanunu'nun 3. maddesinde tanımlanmıştır

Ev Tipi Kurumlar: Bu kurum tipi az sayıda (5–10) çocuk grubuna hizmet veren büyük yatakhaneler ve yemekhaneler yerine çocukların daha küçük odalarda barınma ve ihtiyaçlarının karşılandığı tiptir (Taştekil 1992: 314-315, aktaran, Yazıcı, s.508). Korunmaya ihtiyacı olan d çocuklar için sıcak bir aile ortamı sağlamaya çalışan ev tipi kurumların başında

çocuk evleri ve çocuk köyleri gelmektedir. Çocuk köyleri, korunmaya ihtiyacı olan çocuklara özellikle annenin bulunduğu bir aile sağlamak ve onları anne sevgisi ve aile anlayışı içinde barındırmak ve eğitmektir. Çocuk köyleri, bu anılanların yanı sıra korunmaya ihtiyacı olan çocukların bedenlen, ruhen, ahlâken ve fikren olumlu gelişmelerini sağlamak, hayatlarında karşılaşacakları zorlukları yenmesini öğretmek, çocukları kendi örf ve âdetlerine göre eğiterek toplum içinde yapıcı ve verimli bir kişilik kazanmalarına (Bıyıklı, 1995: 5, aktaran, Yazıcı, s.508) yardım etmek amacıyla faaliyet göstermektedirler. Çocuk köyleri birçok kıtada korunmaya muhtaç çocuğa bakım ve koruma hizmeti sunmaktadır.

Çocuk Evleri: Kurum bakımının pek çok sakıncasının ortaya çıkması ve maliyetli bir bakım yöntemi olması nedeniyle pek çok ülke kurum bakım hizmetlerinden vazgeçmeye başlamıştır. Türkiye’de de yaygın bir şekilde uygulanan kurum bakımının hem maliyetli oluşu hem de birçok olumsuz yönünün ortaya çıkmasıyla bu bakım yöntemine alternatif model oluşturulmaya başlanmıştır. Bu modele göre çok sayıda çocuğun bir kurumda bir arada kalması yerine çocukların ev ortamında kalması planlanmıştır. Bu planlamalar arasında çok önemli bir yere sahip olan proje öncelikle “Sevgi Evleri” projesidir. Proje ile çocukların kuruluş bakımı yerine daha küçük birimlerde, küçük ve müstakil binalardan oluşturulan site içerisindeki evlerde bakımları sağlanarak (SHÇEK, Erişim aktaran, Yazıcı, s.508) çocukların aile ortamına benzer yapı ve ilişki içerisinde sağlıklı ve kendine güvenen bireyler olarak büyümeleri ve topluma kazandırılmaları hedeflenmiştir. Bu bağlamda sevgi evleri uygulaması çocuk evlerinin temelini oluşturmuştur (Tornacı, 2008: 27–28; Kahraman, 2007: 57, aktaran, Yazıcı, s.508).

Çocuk evleri, bir sosyal hizmet kuruluşu olarak her ilin sosyal-kültürel ve fiziksel yapısının çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde, tercihen il merkezinde ve yaşanabilir bir sosyal çevrede okullara, hastanelere yakın yerlerde bağış olarak alınan, kiralanan veya lojman olarak kullanılan apartman veya müstakil dairelerden oluşan evlerdir. Çocuk evleri 2828 sayılı SHÇEK Kanunu’nun 3. maddesinde “0-18 yaşlar arasındaki korunmaya ihtiyacı olan çocukların kaldığı ev birimleri” olarak tanımlanmıştır. Bu evlerde 0-18 yaş grubu arasındaki 5-8 çocuğa bir ev ortamı oluşturularak (Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik) o çocuklara korunma ve bakım sağlanarak, çocukların bedensel ve psikososyalgelişimleri ile eğitimlerinin tamamlanmasına çalışılmaktadır. Böylece korunma altına alınan çocukların bir meslek sahibi edilerek topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmeleri, çocukların toplumsal hayata uyum sağlamaları, komşuluk ilişkilerini

geliştirmeleri ve topluma kazandırılmaları amaçlanmıştır. (SHÇEK, Erişim , aktaran, Yazıcı, s. 509).

Daha önceleri SHÇEK Genel Müdürlüğü Çocuk ve Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı koordinesinde yürütülmekte olan çocuk evlerinin koordinasyonu görevi, SHÇEK'in kapatılmasının ardından 633 sayılı KHK ile Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Bakım Hizmetleri Daire Başkanlığı'na verilmiştir. Çocuk evleri ile ilgili tüm işlemlerin yürütümü İllerde il müdürlüğü bünyesinde bulunan çocuk evleri koordinasyon merkezi ve bu merkeze bağlı çocuk evi sorumlusu tarafından yapılmaktadır. Çocuk evlerinde ise çocuk evleri sorumlusuna bağlı bakıcı anne veya bakım elemanı bulunmaktadır. Çocuk evleri uygulaması Ankara'da pilot uygulamayla başlamıştır. Uygulamanın başarılı olması nedeniyle bu hizmet 2005 yılı içerisinde başka illerde de uygulanmasına başlanmıştır. Çocuk evlerinin daha da yaygınlaştırılması için kamu ve gönüllü kuruluşlar ile işbirliği protokolleri yapılmaktadır (SHÇEK, Erişim aktaran Yazıcı, s.509)

Çocuk evlerinde bakım hizmeti verilirken belirli unsurlar gözetilmektedir. Bu unsurlar şöyle özetlenebilir. Çocuk evlerine yerleştirilecek çocukların korunma veya tedbir kararları alınmış olmalıdır. Çocuk evlerine korunma ve tedbir kararı alınmamış çocukların kabulü hiçbir şekilde yapılamaz. Çocuk evlerinin çocukların olumsuz çevre koşullarından etkilenmemesi için uygun yerlerde faaliyet göstermesinin sağlanması önemlidir. Buna göre çocuk evleri hem kolay ulaşılabilir hem de güvenliğin sağlanması açısından genellikle şehrin hastanelere ve okullara yakın merkezi yerlerinde açılmaktadır. Bir başka unsur ise çocuk evlerinde barındırılacak çocuk sayısıdır. İlgili mevzuata göre çocuk evlerinde barındırılacak çocuk sayısı en fazla 8'dir (Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik). Çocuk evleri açılması planlanırken bu sayı göz önünde tutulmaktadır. Çocuk evlerinin çocuklar açısından önem taşıyan bir diğer unsuru ise çocuk evlerine dışarıdan bakıldığında bu yerin çocuk evi olduğunun belli olmamasıdır. Korunmaya muhtaç çocukların sosyal yaşamda en fazla karşılaştıkları problemlerin başında damgalanma gelmektedir. Sokaktan veya evin yanından geçen kişilerde yetimler, öksüzler veya kimsesizler gibi acıma hissi uyandıracak duygulara yol açmamak için çocukların barındırıldığı evlerin kapısına bu konularda korunmaya muhtaç çocukların yaşadığını belirten işaret veya tabela asılamaz (Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik). Evin herhangi bir yerinde yardımsever kişi veya kurumlara teşekkür mahiyetinde köşe yapılamaz (SHÇEK, Erişim , aktaran, Yazıcı, s.509).

Bununla birlikte çocukların sık sık mekân değişikliği yaşamaması ve evlere aidiyet duygusunun geliştirilmesi bakımından çocuk evi olarak düşünölen bina veya dairelerin özellikleri iyi analiz edilmelidir. Çocuk evleri çocukların yaş cinsiyet ve okul durumlarına uygun olarak açılıp ve düzenlenmelidir. Binaların bitişik nizam, eski ve yığma olup olmaması, karanlık odasının bulunup bulunmaması ve binalardaki komşuluk ilişkileri çocuklar açısından önemli bir unsurdur. Bütün bunlar dikkate alınarak bol güneş alan, bahçeli, trafiğin yoğun olmadığı, baz istasyonu, lpg ve akaryakıt tesisi, gayri sıhhi müessese vb. gibi çeşitli risk faktörlerinden uzakta, ısınma için soba kullanılmayan, az katlı, havadar ve yeni binalarda hizmetin planlanması yapılmaktadır. Çocuk evlerine özellikle 0-6 yaş grubu çocukların alınmasının planlanması halinde ise çocukların güvenliği açısından binaların çok katlı olmamasına dikkat edilmektedir.(Yazıcı. 2012, s.510)

2.3. Akademik Başarı

2.3.1. Akademik Başarının Tanımı

Başarı toplumsal yaşamdaki etkenlik ve etkililiktir, başarının sağlanmasında kişisel yetenekler kadar bunların geliştirilmesi ve işlenmesi de önemlidir; bunun oluşabilmesi için uygun ortam sağlanması gerekmektedir(Tezcan, 1992, s. 132). Bir iş ve faaliyetin sonucunda elde edilen olumlu ve sevinç yaratan sonuç başarıdır. Başarılı insan uyumludur ve hayattan doyum elde eder. Başarıya ulaşılması bir program dahilinde ve adım adım olmaktadır. Başarının sağlanması için başarısızlıklardan ders çıkarılmalı, olumsuzluklardan şikayet etmek ve pişmanlık duymak yerine çözüme odaklanılmalıdır. Başarıya ulaşılması için şartlar ve yetenekler değerlendirilip yeni yöntemler aranır(Özkan, 2006, s. 45-46). Bunları yapan bireyler iç ve dış başarıya ulaşabilecektir(Cüceloğlu, 2007, s. 13-28). İç başarı, kişinin sağlıklı duygu ve düşüncelere sahip olması ve bu bağlamda davranışlar sergilemesidir. Dış başarı ise başarılar sonucu elde edilen kazanımlardır ve başkaları tarafından görülebilir. Akademik başarı da bu bağlamda dış başarı kapsamına girer(Özkan, 2006, s. 46).Çocuğun ilköğretimden yüksek öğretim sonrasına kadar bütün hayatı boyunca elde ettiği başarılar akademik başarıyı oluşturur(Yavuzer, 1993, s. 190). Akademik başarı ya da başarısızlığı oluşturan çeşitli etkenler mevcuttur. Bireysel yönden davranış problemleri ve öğrenme engelleri gibi faktörler, ailevi yönden ebeveynlik teknikleri gibi faktörler, sosyal yönden ise kültürel zorluklar ve fakirlik gibi faktörler başarıyı etkilemektedir.

2.3.2. Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler

Akademik başarıyı etkileyen en önemli faktörler şunlardır. Bireysel faktörler, davranışsal faktörler ve aile faktörleri olarak sıralanabilir.

Bireysel Faktörler: Akademik başarı öğrencinin doğuştan sahip olduğu genetik özellikler başta olmak üzere çeşitli bireysel faktörlerden etkilenmektedir. Akademik başarıya okul başarısı ekseninde bakıldığında kişinin zekası ve zihinsel kapasitesinin çok önemli bir etken olduğu açıktır. Yapılan araştırmalar da bu fikri desteklemektedir, zeka ile akademik başarı arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için kişinin bedenen ve zihnen sağlıklı olması olmazsa olmaz bir koşuldur. Dolayısıyla bedensel sağlığı yerinde olmayan, hasta ya da zihinsel veya bedensel engelli bir öğrencinin “normal” müfredatta başarıya ulaşması imkansızdır. Öğrenciden okul başarısı beklenebilmesi için aldığı eğitim gelişim düzeyine uygun olmalıdır. 6-12 yaşları arasında okuldaki bireylere okuma, yazma ve aritmetik olmak üzere üç temel beceri kazandırılmaya çalışılır, bunun başarılması için çocuğun öğrenmeye hazır olması şarttır. Okul başarısında zihin gelişiminin takvim yaşına paralel ilerlemesi ve çocuğun duygusal ve sosyal olarak gerekli olgunluğa sahip olması gerekmektedir. Öğrenecek olan bireyin yetenekli olmasının yanı sıra, meraklı ve ilgili olması, öğrenmek için motive bir durumda olması da gerekmektedir, dolayısıyla bunlar da bireysel etkenler arasındadır(Yenidünya, 2005).

Davranışsal Faktörler: Okulda davranış problemleri gösteren öğrencilerin akademik başarılarının da düşük olduğu gözlemlenmiştir. aşırı agresif ya da hiperaktif olan öğrencilerin okul başarıları da problemlidir. Bu öğrenciler şu davranışları gösterebilirler; derslerden kaçma, okula gitmeme, okula veya derslere geç kalma ve disiplin suçu işleme. Bazı öğrenciler davranış problemlerinden daha çok etkilenmektedir. Davranış problemlerine sahip öğrencilerin bazıları, özellikle ev ortamında da destek görmüyorlarsa, okuldan ayrılma eğilimi göstermektedir. suç ya da kabahat işlemek de okul başarısızlığıyla alakalı olmaktadır. Polis ya da adalet sistemine yansıyan kabahatleri bulunan lise öğrencileri normalden daha yüksek oranda okuldan ayrılma eğilimi göstermektedir(Magdol, 1994, s. 3).

Aile Faktörleri: Düzenli ve dengeli bir aile ortamı çocuğun okul başarısı açısından olumlu bir faktör olmaktadır. Düzgün bir aile ortamında çocuğun karşısında anlayışlı, güvenilir ve

ilgili ebeveynler vardır. Aile ortamındaki duygusal ve toplumsal ortam sağlıklıysa çocuğun okul başarısı da düşmektedir. Bu tür ailelerde çocuk ihtiyacı olan ilgi ve sevgiyi göremez, ayrıca aile içerisinde gerçekleşen geçimsizlik çocuğun derslerine odaklanmasını da engeller(Tezcan, 1992, s. 338-341). Çocuğun okuldaki başarısını şekillendiren önemli bir faktör de aile yaşantısından gelen bilgi ve becerilerdir. Çocuğun ailede kazandığı bilgi ve beceriler ile kazandığı tutum okulda öğretilenleri destekler durumdaysa çocuğun başarılı olması beklenir. Okul ile aile ortamı çelişki içerisindeyse çocuğun başarısının bundan olumsuz etkilenmesi beklenir. Diğer ailevi faktörler ise, aile içi huzursuzluklar, ailenin alt kültür özellikleri, ailenin eğitim seviyesi ve aile üyelerinin okula yönelik tutumlarıdır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, öğretmenlerin korunma altındaki çocuklara yönelik tutumlarını değerlendirmek ve öğretmenlerin bu tutumlarının çocukların akademik başarılarını nasıl etkilediğini saptamaktır. Bu çalışmada İstanbul Anadolu yakasındaki çocuk evlerinde kalan çocukların gittikleri okullardaki öğretmenlerin onlara karşı tutumları ve bu tutumlarının başarı üzerindeki etkisi amaçlanmaktadır. Söz konusu çalışma ile sosyal hizmetin çocuk refahı alanına yönelik literatür noktasında katkı ortaya koymak ve yapılan uygulama ile ortaya çıkan sonuçlar çerçevesinde gerek korunmaya ihtiyacı olan çocuklara hizmet sunan ÇEKOM ile AÇSHB yetkilileri ve çocuklara eğitim veren öğretmenler ve MEB yetkililerinin konuya daha duyarlı olmalarını sağlamaktır.

3.2 Araştırmanın Önemi

Biyolojik ailelerinden uzakta yaşayan ve korumaaltında bulunan çocukların gelişimleri, hayata hazırlanmaları ve akademik başarılarında öğretmenlerin rolü ve tutumları yadsınamaz bir gerçektir. Bu araştırma, koruma altındaki çocukların akademik başarılarında öğretmenlerin çocuklara karşı tutumlarının olumlu ve olumsuz yönlerini araştırıp akademik başarılarına etkisini saptamak için yapılmıştır.

3.3 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın en önemli sınırlılığı çocukların koruma altında olmasıdır. Araştırmanın önemi ve amacı anlatılmasına ve gerekli izinlerin alınmasına (okul idaresi gibi.) rağmen katılımcıların çoğunluğu koruma altındaki çocuklara yönelik sorulara temkinli yaklaşması çalışmayı zorlaştırmıştır.

Diğer bir sınırlılık ise zamandır. Öğretmenlerin ders aralıklarının çok kısa olması ders aralığında dinlenmeyi tercih ettikleri ve okul dışında da görüşme imkanı olmadığı için sadece ders aralarında görüşmeler yapıldığı için görüşmeler çok uzun sürmüştür.

3.4 Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39) Bu bölümde önce nitel yöntem üzerine vurgu yapılmaktadır. Sonraki aşamalarda verilerin toplanma süreci ve toplanan verilerin analizi konuları hakkında bilgi verilmektedir.

3.4.1 Araştırmanın Model

Bu araştırmada öğretmenlerin korunma altındaki çocuklara yönelik algıları ve çocukların akademik başarılarıyla ilişkisinin değerlendirilmesi, öğretmenlerin algıları öğrencilerin akademik başarılarını olumlu ya da olumsuz yanlarını ortaya koymak için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Derinlemesine görüşmeler ile hedeflenen amaca gidilmesi gerektiği için bu araştırma yöntemi uygulanmıştır.

3.4.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evreni Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İstanbul Sancaktepe ilçesinde koruma altında olan çocukların eğitim aldıkları okullarda görev yapan öğretmenlerdir. Örneklemi ise koruma altındaki çocukların derslerine giren 25 öğretmenden oluşturmaktadır. Bu öğretmenler dışında okul rehber öğretmenleri ve idareciler ile de görüşülmüş çocuklar hakkında genel bilgilere ulaşılmıştır.

Bu Araştırmada basit tesadüfi örneklem yoluyla ulaşılan ve İstanbul Sancaktepe 'de koruma altındaki çocukların dersine giren 25 öğretmen ile gönüllülük esası ile çalışılmıştır.

3.4.3 Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırma verilerinin toplanmasında literatür taramasından sonra, öğretmenlerin sosyo-demografik özelliklerini belirleyen ‘Kişisel Bilgi Formu’ (Ek-1), kullanılmıştır. Bunun yanında bu çalışmaya yardımcı olan; korunma altındaki çocukların derslerine giren

öğretmenlerin koruma altındaki çocuklar üzerindeki algısı ve akademik başarıları ile ilişkilendirilmesini değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış 13 soruluk anket (Ek-2) kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler nitel çözümlenmelerde kullanılan bir görüşme şeklidir. Soruların standart olmadığı yarı yapılandırılmış görüşmelerde görüşmeci bir dizi konuya ve soruya sahiptir. Ancak bu konuların içerikleri ile ilgili her görüşülen kişiye farklı bir şekilde, farklı sıralarda sorulabilir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler katılımcıların görüş ve fikirlerinin daha kapsamlı bir şekilde ortaya konmasına ve değerlendirilmesine imkan sağlamaktadır. (Atan ve ark., 2017, s.57, aktaran, Balım, s.50).

3.4.4 Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları uygulanmadan önce İstanbul Sancaktepe de koruma altındaki çocukların eğitim aldıkları okullar tespit edilerek bu okullar da görev yapan öğretmenlerin bazıları ile yüz yüze bazıları ile de telefon ile iletişime geçilerek araştırma hakkında detaylı bilgi verilmiş ve katılımları talep edilmiştir. Görüşmelere başlamadan önce soruların hedeflenen konuyu kapsayıp kapsamadığını test etmek ve eksikleri tespit etmek için belirli kişiler ile görüşmeler yapılmış ek sorular ve düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğretmenlere araştırmanın veri toplama araçları ses kaydı kabul etmedikleri için yarı yapılandırılmış sorular ile araştırmacı tarafında yüz yüze derinlemesine yapılandırılmış sorulara verilen cevaplar not edilerek kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler en çok 35 dakika, en az ise 20 dakika sürmüştür.

3.4.5 Verilerin Analizi

Nitel veri analizi; elde edilen verilerin mümkün olduğunca özgün şeklinin bozulmamasına hatta gerektiğinde katılımcıların görüşlerinden alıntı yapılarak betimsel bir yaklaşım yolu ile veriler sunulmak ile birlikte bazı temalar belirlenerek temalar arasında ilişkiler kurulur.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Sadece demografik özellikler nicel yöntem kullanılarak verilmiştir. Öğretmenlerin koruma altındaki çocuklara yönelik algıları ve akademik başarıları ile ilişkisinin değerlendirilmesi hakkında bilgiler nitel veriler ile verilmiştir.

Veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak yorumlanmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklamaya yardımcı olacak kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizle özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analiziyle derinlemesine bir işleme tabi tutulur ve yeni kavramlar keşfedilir.(Karataş. 2015, s.74) İçerik analizinde birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008:227; Neuman,2012:663).

Araştırmada yüz yüze yapılan görüşmelerde elde edilen veriler bir bütün sağlanması amacı ile birleştirilerek bir anlam çerçevesi oluşturulmuştur. Birleştirilen veriler tekrar dikkatlice okunarak kodlar oluşturulmuştur. Kendi içinde anlamlı bir bölüm oluşturan bu bölümler, araştırmacı tarafından isimlendirilir, yani kodlanır. (Neuman ,2012:668). Daha az sayıda kod elde etmek için birbirine benzeyen ve çakışan kodlar belirlenmiştir. Çalışma araştırmacı tarafından kodların yorumlanması sürecine girmiştir.

4.BULGULAR

4.1 Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Tablo:2 Araştırmaya Katılanların Yaş Aralığı

Yaş	Sayı (S)
25-30 yaş	5
30-35 yaş	13
35 ve üstü	7
Toplam	25

Katılımcıların yaş aralığına baktığımızda, 25-30 yaşa arası 5 katılımcı, 30-35 yaşa arası 13 katılımcı, 35 ve üstü 7 öğretmen totalde 25 öğretmenin katıldığı belirtilmiştir.

Tablo:3 Araştırmaya Katılanların Branş Dağılımı

Branş	Sayı (S)
Türkçe	3
Matematik	3
Fen bilimleri	2
Sosyal bilgiler	2
İngilizce	2
Din kültürü	3
Beden eğitimi	2
Arapça	2
Sınıf öğretmeni	3
Resim	1
Kuran kerim	2
Toplam	25

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branş dağılımına baktığımızda Türkçe, matematik, din kültür ve ahlak bilgisi ve sınıf öğretmenlerinden 3 er öğretmen, fen bilimleri, sosyal bilgiler, İngilizce, beden eğitimi, Arapça ve Kuranı kerim branşlarından 2 şer öğretmen resim branşından ise 1 öğretmen katılım göstermiştir.

Tablo:4 Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı (S)
Erkek	11
Bayan	14
Toplam	25

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyeti irdelendiğinde 11 erkek 14 ise bayan katılımcı olduğu görülmektedir.

Tablo:5 Araştırmaya Katılanların Medeni Durumu

Medeni durum	Sayı (S)
Bekar	8
Evli	17
Toplam	25

Öğretmenlerin medeni durumunu bakıldığında 8 öğretmenin bekar 17 öğretmenin evli olduğu görülmüştür.

Tablo:6 Araştırmaya Katılanların Meslekteki Yılı

Meslekteki Yılı	Sayı(S)
1-5 arası	4
5-10 arası	10
10 ve üstü	11
Toplam	25

Öğretmenlerin tecrübesine baktığımızda, 1-5 arası 4 öğretmen, 5-10 yıl arası 10 öğretmen, 10 ve üstü ise 11 öğretmenin olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

4.2 Öğretmenlerin Koruma Altındaki Çocuklar Hakkındaki Farkındalığı

Tezin bu bölümünde öğretmenlere, koruma altındaki çocuklar hakkında bilgilerinin olup olmadığı, kaldıkları yerler, dersine girdiği çocuk, okul dışında gündelik hayatta neler yaptıkları, sahip oldukları imkanlar hakkında yönlendirilmiş sorulara verilen cevaplar vardır. Bu amaçla öğretmenlere *koruma altındaki çocuklar hakkında bilginiz var mı? Dersine girdiğiniz koruma altında çocuk var mı? Kaldıkları yerler hakkında bilginiz var mı? Koruma*

altındaki çocuklara karşı bakış açınız nedir? Soruları yönlendirilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Çocuklar hakkında derin olmasa 3 yıl önce kurumdan gelen yetkililerin verdiği kadarıyla bilgim var anne babası olmayan ya da olup ta bakamayan çocukların devlet tarafından bakılması koruma altındaki çocuk olarak adlandırılır. Dersine girdiğim iki öğrencim var. Eskiden yurtlarda kalıyorlardı, yurtlardan daha iyi yaşam alanı olan sevgi evlerine geçiş olduğunu biliyorum, sanırım son dönemlerde 5-6 çocuklu ve 3 personel çalışanı ile ev ortamına geçmişler. Benim gözlemlediğim kadarı ile okulumuzda birçok öğrencinin sahip olmadığı imkanlara sahipler, gerek üst baş düzenleri olsun gerek beslenmeleri olsun bir çok öğrencimizden daha iyidir. Ancak tüm bu imkanlar, güzel şartlara rağmen çocuklarda anne baba sevgisi, kardeş sevgisinin eksikliğini fark ediyorum ve bu çocuklardaki en büyük eksikliklerdir.(Ö2)

Araştırma yapılan okulda 4. Yılı olan Ö2, çocuklar hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu belirtmiştir. Çocukların fiziki şartları, sahip oldukları imkanlara ve okulda girdirdiği sınıflarda koruma altında olduğu çocukları tanıdığını bildirmiştir. Fiziki şartların iyi olması, giyinme barınma ve beslenme imkanlarının iyi olmasının çocuğun eksikliklerini tamamlamadığını en büyük eksikliğin aile sevgisi eksikliği olduğu bulgusunu vermiştir.

Kurumdan gelen psikolog çok özele inmeden bilgi verdi. Ev sistemine geçildiği, evlerde yaş grubuna göre kalındığını, büyük yaştaki çocuklara erkek personellerin baktığını 18 yaşına kadar devlet kontrolünde olduğunu bildirdi. Dersine girdiğim yaklaşık 10 koruma altında çocuk var. Sahip oldukları imkanlar genel olarak iyi olduğunu düşünüyorum ancak hepsinde aile sevgisi eksikliği olduğunun farkındayım. Diğer çocuklara belli etmeden onlara karşı az da olsa içimde bir acıma duygusu var. (Ö3) (Ö4)

Aynı okulda çalışan ve aynı çalışma deneyimine sahip olan Ö3, Ö4 ile yapılan görüşme sonucunda çocukların kaldıkları yerler hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları ve çocukların dersine girdikleri ve sahip oldukları imkanlar hakkında bilgiye ulaşılmış ve bu olumlu avantajlar dışında hepsinde aile sevgisi ve aile sıcaklığı eksikliği olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Kurumdan gelen yetkililer bilgiye göre ve evlere yapmış olduğumuz ev ziyaretlerinden yapmış olduğumuz gözlemlerden gayet temiz, nezih bir ev ortamı, çoğu insanın sahip olamadığı imkanlara sahip, başarısızlığa sebep olacak hiç şeyin olmadığı ortamlarda kalıyorlar. Okulda 9 kişinin dersine giriyorum. Çocuklar çok rahat, kaldıkları yerler çok rahat olduğu için okula da yansıtıyorlar okul ile kaldıkları yerler arasında işlevsel çatışma oluyor. (Ö8)

Ö8 katılımcısı diğer katılımcılar ile çocukların kaldıkları yerler hakkında aynı bilgilere sahip olmakla beraber çocukların kaldıkları ortamın çok rahat olduğunu ifade etmiştir. Çocuklar kaldıkları ortamlarda rahat davrandıkları için okulda da rahat davranmak istemektedirler. Bu da çocuk açısından okulu işlevselliğini engelleyerek öğrencini başarısını olumsuz etkileyen bir durum olduğu bulgusunu desteklemektedir.

Çok fazla bilgim yok ancak duyduğum kadarı ile iyi yerlerde kalıyorlar. Sınıfımda 2 kız, 2 erkek öğrencim var. İster istemez onlara karşı iyi niyetli oluyoruz bazı şeyleri görmemezlikten geliyoruz. (Ö5)

Çok fazla bilgiye sahip değilim. Ailesin bakamadığı çocuklara devletin sahip çıktığını biliyorum. Derslerine girdiğim 10 öğrenci var ama şahsen tanımıyorum. Bu çocuklara bakış açım diğer çocuklar ile aynıdır. Tabi ailelerinden uzak oldukları için bazı mahrumiyetler mutlaka vardır,(Ö9)

Ö5,Ö9 gibi görevinde yeni olan öğretmenler koruma altındaki çocuklar hakkında yeterli bilgiye sahip değillerdir. Diğer katılımcılara göre daha genel cevaplar verilmiş kulaktan olan bilgiler ile çocukları tanıdıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin koruma altındaki çocukların farkındalığına bakıldığında aynı okulda uzun süre çalışmış öğretmenlerin çocuklar hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları; ancak okula yeni atanmış ya da yeni gelmiş öğretmenlerin çocuklar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı araştırma sırasında elde edilen bulgulardandır.

4.3 Koruma Altındaki Çocukların Öğretmenlere, Okul İdaresine ve Derslere Karşı Tutumları

Tablo:7Koruma Altındaki Çocukların Öğretmenlere, okul idaresine ve derslere karşı tutumları

Alt Temalar	Öğretmen (Ö)
Saygılı olmak	Ö1, Ö3, Ö4, Ö10, Ö11, Ö18, Ö20, Ö24
Saygısız olmak	
Kural tanımaz olmak	
İlgili olmak	
İlgisiz olmak	

Çalışmanın bu bölümünde koruma altındaki çocukların öğretmenlere karşı davranışları, okul idaresine karşı tutumları, derslere karşı olan ilgileri öğrenmek için çocukların öğretmenlere olan saygılarını, derslere katılma, dersleri sevme ve okul otoritesinin çocuklar üzerindeki etkisini öğrenmek amacı ile öğretmenlere, *çocukların öğretmenlere, derslere ve okul idaresine karşı tutumu sorusu* yönlendirilmiştir.

Öğretmenlere karşı durumları; terbiyeli, efendi, bana karşı bir saygısızlıkları olmadı; gözlemlediğim kadarı ile diğer öğretmenlere de karşı gayet saygılılar. Okul idaresine karşı temkinli davranıyorlar çekinceleri biraz daha fazla. Derslere karşı ilgileri çok az genel durumları pek parlak ihtiyaçları pek yokmuş gibi tavırlar takınıyorlar. (Ö1)

Ö1, koruma altındaki çocukların davranışları gayet iyi olduğu öğretmenlere, okul idaresine, temizlikçilere, güvenlikçilere gayet saygılı olduklarını ifade etmiştir. Ancak

derslere olan ilgileri davranışları ile ters orantılı olup akademik başarılarını olumsuz yönde etkilemiştir.

Başlangıç itibari ile davranış bozuklukları çok fazla oluyordu. Olaylara karşı çok çabuk tepki gösteriyorlar. Diğer çocuklardan ayıran en önemli özellik bir olay karşısında sağduyulu olmamaları ve hemen sinir ile tepki vermeleridir. Kurallara karşı çok fazla sıkıntılar yaşandı okul idaresine karşı büyük problemler oldu ise zamanla kurallara davranmaya başladılar. Çok ben merkezli düşünüyorlar. Derslere karşı maalesef çok ilgisizler özellikle kültür derslerine hiç ihtiyaçları yokmuş gibi davranıyorlar. Uygulamalı ve sportif derslere karşı ilgileri oldukça iyi. (Ö3)

Bir kültür dersi öğretmeni olan Ö3 okula ilk geldiklerinde çok sıkıntılar yaşandığını çocukların çok duygusal olduğu, çok ben merkezli düşündüklerini belirtmiş ancak zaman ile çocukların davranışlarında düzelmeye olmuş, okul idaresine karşı tutumları da yumuşamıştır. Ancak derslere olan ilgileri maalesef düzelmemiş ilgisizlikleri devam etmiştir. Uygulamalı derslere karşı aşırı ilgili oldukları bulgularına ulaşılmıştır.

Genel olarak çocukların bir beklentisi yok. Bütün çocuklar geleceklerinin garanti altında olduğunu biliyor, onları koruyan gizli bir el olduğunu biliyorlar ya da öyle zannediyorlar tam olarak bilmiyorum o kısmı ama bu yüzden öğretmenlere ve derslere karşı çok ilgisizler. Geleceğe dair bir beklentileri yok bir garantilik altında yaşadıklarını biliyorlar. (Ö4)

Çocukların koruma altında olduklarının farkında olması ve geleceklerinin garanti altında olduklarını bilmeleri, çocukların derslere ve öğretmenlere karşı ilgisiz davranmalarına neden olduğunu Ö4 belirtmiştir. Koruma altındaki çocukların arkalarındaki gücün farkında olması onlara olumlu değil olumsuz katkıda bulunmakta olup gelecek ile ilgili kaygılarının olmaması, sorumluk bilincinin uyandırılmaması ve hayata dair bir planlarının olmaması çocukların amaçsız büyümelerine neden olmuştur.

Benim dersimi genellikle seviyorlar severek katılıyorlar, ancak ben dersimde yeterli başarıya ulaşamıyorum. Diğer öğretmenler ile yaptığım görüşmeler sonucunda uygulamalı

derslere karşı ilgilerinin olduğunu öğrendim fakat uygulamalı dersleri sadece vakit geçirme aracı olarak gördüklerini fark ettim. Bana karşı saygılarından gayet memnunum. Okul idaresine karşı çekimser davranıyorlar.(Ö10)

Bir meslek öğretmeni olan Ö10 öğrencilerin saygıda kusurlarının olmadığı, okul idaresini üstlerinde bir güç olarak gördüklerini ifade etmiştir. Çocuklar dersimi vakit geçirme aracı olarak kullandıkları için başarısız oluyorlar. Bu da derse ve öğretmene karşı ilgisizliği arttırıyor.

Çok zor çocuklar, çok sıkıntılar yaşıyorum. Bazen onlara nasıl davranacağımı kestiremiyorum çok ani tepkiler veriyorlar. Derslere karşı çok ilgisizler, ders yapmak istemiyorlar. Öğretmenlere karşı tutumları aynı oluyor. Sanki koruma altındaki çocukların hepsi bir bütün olarak düşünüyor.(Ö11)

Sınıf öğretmeni olan Ö11 çocukların sergiledikleri davranışlar hakkında çoğu zaman çaresiz kaldığını söylemektedir. Çocuklar birleşip öğretmen karşısında bir bütün olarak düşünmekte olup derse karşı çok ilgisizler, ilgisiz olmaları da başarısızlığa doğru yol almalarına neden olmaktadır.

Sürekli öğretmenlerden ya da birilerinden ilgi bekliyorlar. Bekledikleri ilgiyi alamayınca tavır takınıyorlar, biraz ilgi gösterince de kontrolden çıkıyorlar. Çocuklarda orta hal durumları yok her zaman uç kısımda geziniyorlar ya küser ya da şımarır. Derslere karşı çok ilgisizler dersleri takip etmiyorlar. Çocukların hepsi derslere hiç ihtiyaçları yokmuş gibi davranıyor. Uygulamalı ve spor aktivitelerin olduğu derslere çok ilgililer. (Ö18)

Çocuklar şımarık, ben merkezli davranmalarına rağmen bana saygılılar, diğer öğretmenlere karşı da saygılı olduklarını düşünüyorum ancak derslere karşı çok ilgisizler dersler onlar için hiçbir şey ifade etmiyor gibi tavırları takınıyorlar. Sanki okula sadece gelmek zorunda oldukları için geliyorlar. Sportif faaliyetler ve uygulamalı derslere daha çok ilgililer.(Ö20)

Kültür dersleri öğretmenleri olan Ö18, Ö20 çocuklar şımarıkta olsa ben merkezli de olsa öğretmenlere karşı saygılı olduklarını, ancak derslere karşı özellikle kültür derslerine karşı çok ilgisiz, uygulamalı derslere ilgilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum çocukların kültür derslerinde başarısız olmalarına neden olmaktadır.

Çocuklar dersime karşı ilgililer ya da öyle görünüyor. Öğretmenler ile yaptığım görüşmelerde çocukların dersime karşı ilgilerinin olduğunu ve işimin çok kolay olduğunu söylüyorlar. Fakat uygulamalı dersler yeteneğe bağlı olduğu için yeteneği olmayan çocuklar ile çok sıkıntı yaşamaktayım. Bazı yeteneği olan öğrenciler de dersimi vakit geçirme aracı olarak görüyorlar. Ama en önemlisi de yeteneği olan öğrenciyi değerlendiremiyoruz. (Ö24)

Beden eğitimi öğretmeni olan Ö24 koruma altındaki çocukların her derste gösterdiği ilgisizliği kendi dersinde de gördüğünü söylemiştir. Beden eğitimi dersi yeteneği olmayanların dersi vakit geçirme aracı olarak gördüğünü bu da dersin amaca ulaşmasını zorlaştırdığını belirtiyor. Ayrıca yeteneği olan öğrencileri değerlendiremediğinden sportif faaliyet gösteren derslerde de koruma altındaki çocukların başarısız olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevapların ortak bulguları şöyledir; Öğretmenlere yöneltilen sorularda koruma altındaki çocukların hepsi öğretmenlere, okul idaresine, temizlikçiye ve okulun diğer personellerine karşı saygılı oldukları, okul idaresini otoriter güç olarak gördükleri sonucuna varılmıştır. Dersler de ise; koruma altındaki çocukların kültür dersleri öğretmenlerine yönelttiğimiz sorularda çocukların kültür derslerine çok ilgisiz oldukları, hayatlarının garanti altında olduğunu verdiği rahatlık ile kültür derslerine ihtiyaçlarının olmadığı, kültür derslerine ve öğretmenlerine karşı çok ilgisiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Meslek dersi öğretmenlerinin verdiği ortak cevaplara bakıldığında ise kültür öğretmenlerinin yaşadığı sorunun bir benzerini yaşadıkları derslerinin uygulamalı olması az da olsa ilgiyi arttırsa da dersi vakit geçirme aracı olarak gördükleri için meslek derslerinde de başarıya ulaşılmadığı sonucuna varılmıştır. Farklı olarak tüm çocuklar gibi koruma altındaki çocuklarında sportif aktivite, uygulamalı (beden eğitimi, resim, müzik gibi) derslere ilgilerinin olduğu fakat bu derslerde ise sadece yeteneği olanın ilgilendiği, yeteneği olmayanlarında dersten sıkıldığı, ayrıca yeteneği olan öğrencilerin de yönlendirmede ve değerlendirmede zorlanıldığı sonucuna varılmıştır.

4.4 Koruma Altındaki Çocukların Diğer Çocuklar ile Olan İlişkileri

Çalışmanınbu bölümünde koruma altındaki çocukların diğer çocuklara karşı tutumları, davranışları ile diğer çocukların koruma altındaki çocuklara karşı tutumları ve davranışları karşılaştırmak için katılımcılara *koruma altındaki çocukların diğer çocuklara bakış açısı nasıldır? Diğer çocukların koruma altındaki çocuklara bakış açısı nasıldır?* Soruları sorulmuştur. Sorulara verilen cevaplar doğrultusunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Diğer çocuklardan herhangi bir kötü durum ve davranış görmedim. Elimden geldiği kadar sınıfında koruma altında olan çocuğun kimliklerini açıklamıyorum. Koruma altındaki çocuklar ise; Ortaokullar kadar bir ayırım yok sınıfta çok olumsuz bir şey olamayana kadar koruma altındaki çocukların da diğer çocuklara karşı tutumları gayet iyidir. (Ö5)

Sınıfımdaki diğer çocukların sınıfta koruma altında çocuk olduğundan haberi yok. Sınıfımdaki koruma altındaki çocuklarında olumsuz bir davranışı yok birbirleri olan ilişkileri gayet iyidir. (Ö11)

Genel olarak iyi davranıyorlar kendi aralarına alıp oyun oynuyorlar. Koruma altındaki çocuklar ise onlara karşı biraz hırçın davranıyor.(Ö12)

Ö5, Ö11, Ö12 sınıf öğretmenidirler. Sınıflarında çok büyük olumsuzluklar yaşamadıklarını ifade eden Ö5, Ö11 2. Ve 3. Sınıf küçük yaşlarda çok olumsuzluk yaşanmamaktadır. Ancak 4.sınıf öğretmeni olan Ö12 artık çocukların azda olsa farkında olduğunu ifade ederek koruma altındaki çocukların diğer çocuklara hırçın davrandığını ifade etmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre koruma altında olan çocuklar ile diğer çocuklar arasındaki problemler yaş ve sınıf kademesine doğru orantı olarak arttığı tespit edilen bulgulardandır.

Ailesinin yanında olan çocukların koruma altındaki çocuklar ile ilişkileri iyi denecek seviyelerde, ancak koruma altındaki çocuklar kendi aralarında az da olsa bir gruplaşmaya gidiyorlar, genellikle kendi aralarında takılıyorlar. (Ö2)

Diğer öğrenciler ilk duyduklarında aralarında mesafe oluyor ancak zaman ile kaynaşmaya çalışıyorlar. Koruma altındaki çocuklar ise; kendi aralarında kısmi gruplaşma yapıyorlar,

birbirlerini savunma, koruyup kollama özellikleri var; ama diğer çocuklar ile de arkadaşlıklar kurabiliyorlar.(Ö3)

Kendilerini ifşa etmedikçe diğerleri bu çocuklara pek karışmıyor. Koruma altındaki çocuklar kendi aralarında gruplaşan oluyor, annesi abası olanlara karşı tavır takınanlar bile oluyor. (Ö6)

Çok fazla sıkıntı olduğunu düşünmüyorum, çoğu çocuk koruma altında olan çocuklardan habersiz durumdadır. Koruma altındaki çocuklar kendilerini farklı görüyorlar bazı şeylere daha fazla haklarının olduğunu düşünüyorlar. (Ö9)

Ufak tefek sıkıntılar yaşansa da genel olarak diğer çocukların yaklaşımında sorun yaşamıyorum. Koruma altındaki çocuklarda çok büyük sıkıntılar yaşanmıyor; ancak içten içe diğer çocuklara hırslandıklarını, sinirlendiklerini hissediyorum. (Ö14)

Diğer çocuklar koruma altındaki çocuklara karşı farklı muamelede bulduklarını düşünmüyorum. Koruma altındaki çocuklarda da herhangi bir olumsuzluk gözlemlemedim fakat kendi aralarında ufak gruplaşmaları oluyor. (Ö17)

Diğer çocuklar ile koruma altında olan çocuklar arasındaki uyum gözlemlediğim kadarı ile gayet iyi, ancak koruma altındaki çocuklar bazen kendilerini dışlıyorlar, kendi aralarında takılıyorlar. (Ö23)

Diğer çocukların koruma altındaki çocuklar ile çok fazla sorun yaşamadıkları hatta bazı çocukların koruma altında olan çocuklardan haberleri olmadığını belirten branş öğretmenleri koruma altındaki çocukların kendi aralarında gruplaştıklarını, birbirlerini koruyup kolladıklarını ve diğer çocuklardan uzaklaştıklarını belirtmişlerdir.

Koruma altındaki çocuklar ile diğer çocuklar arasındaki farkın, olumsuzlukların küçük yaşlarda ve ilkokulda çok az olduğu hatta 1.2.ve 3.sınıflarda sınıf öğretmenlerinin sınıflarında koruma altında olan çocukların olduğu bilgisini diğer çocuklar ile paylaşmadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Ortaokulda ise; gerek derslere birçok öğretmenin girmesi gerek ise çocukların farkındalıkları normal öğrenciler ile koruma altındaki öğrenciler arasında bazı sıkıntıların yaşanmasına neden olmaktadır. Katılımcılardan alınan cevaplara göre koruma altındaki çocukların kendilerini dışladıkları, kendi aralarında gruplaştıkları, birbirlerini koruyup

kolladıkları bulgularına ulaşılmıştır. Bu durum da koruma altında olan çocuklar ile diğer çocuklar arasındaki ilişkilerin gelişmesine olumsuz katkı sağlamaktadır.

4.5 Koruma Altındaki Çocukların Dış Etkiler Sonucundaki Duygu Değişimleri

Tablo:8Koruma Altındaki Çocukların Duygularının Davranışa Dönüşmesi

Alt Temalar	Öğretmen (Ö)
Duygusal olmak	Ö3, Ö4, Ö8, Ö13, Ö16, Ö19, Ö20, Ö22, Ö25
Sinirli olmak	
Düşünceli olmak	

Çalışmanın bu bölümünde; koruma altındaki çocukların dış etkiler sonucunda nasıl duygular (duygusal, sinirli, düşünceli) yaşadıklarını öğrenmek için katılımcılara, *koruma altındaki çocukların herhangi bir olay yaşadıklarında nasıl tepkiler veriyorlar, hangi davranışları sergiliyorlar* soruları sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda 3 tane alt tema oluşturulup tabloda sunulmuştur. Cevaplar arasında ortak ve farklı bulgulara ulaşılmıştır.

Çok fazla duygusallar özellikle kızlar daha fazla duygusal, herhangi bir olay karşısında çok ani tepkiler veriyorlar. Yaşadıklarından dolayı şiir, kompozisyonlar yazanlar var, şiiri duygu aracı olarak kullanıyorlar var. (Ö3)

Koruma altındaki çocuklar çok duygusal oluyorlar. Herhangi bir olay karşısında ani tepkiler vererek çeşitli ruh haline bürünenler var. Büründükleri ruh halini çeşitli yollar ve duygular ile ifade eden çocukları Ö3 duygularını şiir, yazı ve kompozisyon yazarak ifade ettiklerini belirtmiştir. Çocukların bu yazı türlerini seçmeleri duygusal olduklarını ortaya koymuştur.

Sınıfta, okulda ya da okul bahçesinde yaşanan bir olay karşısında çok çabuk sinirleniyorlar. Yaşanan olayları sinirleri ile bastırmak istiyorlar. Bu sinirli hallerini bize karşı çok kullanıyorlar. (Ö4)

Diğer çocuklara göre yaşanan olaylara yaklaşımları çok farkı oluyor, çabuk sinirlenirler, tavır takınırlar olaylar karşısında çok fevri davranıyorlar. Çoğu düşünmeden hareket ediyor.(Ö8)

Bu çocuklar yaşana olaylar karşısında çok beklenmedik tepkiler verebiliyorlar, olayları abartmalarını çok fazla yaşamaktayız rutin yaşana olayları, diğer çocukların yaşadıkları bir olayı(düşme, incinme) gibi gereğinden fazla abartıyorlar.(Ö16)

Yaşadıkları olayı sinir hali ve ses tonunu yükseltmek ile bastırmak istiyorlar. Sık sık ani çıkışlar yapıyorlar. Olaylar karşısında çok anlık düşünüyorlar. Yaşanan olaylarda kendi haklılıklarını ısrar ile savunuyorlar. (Ö19)

Koruma altındaki çocuklar yaşadıkları travmatik olaylardan sonra yaşadıkları en basit bir olay sonrası ani çıkışlar ve yükselişler normaldir. Diğer çocuklardan çok çabuk sinirlenip agresif halleri oluyor.(Ö20)

Koruma altında olan çocukların yaşamış oldukları dezavantaj durumların onların davranışına yansıdığını yaşanan olaylara ani çıkışlar yaparak bastırdıkları ulaşan bulgular arasındadır. Bu durum çocukların çevrelerine karşı sinirli olduklarına sebep olmuştur.

Koruma altındaki çocukları çoğu zaman derslerde dalıp gittiklerini görüyorum. Gözler derin derin rüyalara dalmış kafasında hayaller ile bedenlen sınıfta ruhen rüyalarda olduğunu fark ediyorum.(Ö13)

Bu tür çocukları derse adapte edemiyorum derste sürekli daldıklarını görüyorum aynı çocuğu bir derste birden çok defa uyardığım oluyor. gözlemlediğim kadarı ile yaşadıkları her olayda ailelerini düşünüyorlar.(Ö22)

Koruma altındaki çocukları okula, derse karşı konsantrasyonları çok zayıf sürekli düşünceli ve dalgın görüyorum. Bazen oyunlara bile adapte olamıyorlar. Yapılan bazı oyunları anne ve babaları ile oynak istedikleri düşüncesine kapılıyorlar.(Ö25)

Koruma altındaki çocuklara kendi iradeleri dışında sunulan, içinde buldukları durumun duygularına nasıl yansıdığı bulgular arasında değişkenlik göstermektedir. Çocukların çoğu yaşanan bir olay karşısında çok ani tepkiler verdikleri, ani çıkışlarda

buldukları, çok çabuk sinirlendikleri, yaşanan olayları sınırlı halleri ile bastırduklarını görmekteyiz. Bu durum çocuklara, çocukların çevreleri ile olan ilişkilerine zarar vermektedir. Ayrıca çocukların bazıları da sınırlı tavırları dışında olaylara karşı çok duygusal davrandıkları, duygularını coşkulu bir şekilde çeşitli yazı türleri ile yansıttıkları ulaşılan bulgular arasındadır. Bazı çocuklarında çok düşünceli, sürekli daldıkları derslere, okula hatta oyuna adapte olamadıklarını görüyoruz.

Dezavantajlı konumda olan koruma altındaki çocukların yaşamış oldukları duygu yoğunluğunun değişkenliği çocukların çevreleri ile olan ilişkilerine, kurmuş oldukları arkadaşlıklarına ve akademik başarılarına olumsuz katkı sağladığı bulgulardan tespit edilmiştir.

4.6 Koruma Altındaki Çocukların Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler

Tablo:9 Koruma Altındaki Çocukların Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler

Alt Temalar	Öğretmen (Ö)
Aile	
Ortam	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, , Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö21 Ö22, Ö23, Ö25
Öğretmen	

Çalışmanın bu aşamasında koruma altındaki çocukların akademik başarısını etkileyen en önemli faktörlerin *aile mi? Ortam mı? Öğretmen mi?* olduğunu saptamak için öğretmenlere sorulan sorulardan oluşmaktadır. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere yönlendirilen yarı yapılandırılmış soruları bir bütünlük çerçevesinde düşünürseniz *size göre koruma altındaki çocukların akademik başarısını etkileyen en önemli faktörler nelerdir.* Sorusu yönlendirilmiştir. Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda oluşturulan alt temaların bulguları tabloda sunulmuştur. Aşağıda öğretmenlerin verdikleri ortak ve farklı cevaplar doğrultusunda bulgulara yer verilmiştir.

Akademik başarıyı etkileyen en önemli faktör ortamdır. Buldukları ortamın fiziksel şartları çok iyi olsa bile duygusal olarak bir açıkları olduğu için duygusal yoğunluktan ya da duygusal boşluktan kendilerini derslerine veremiyorlar. (Ö1)

Buldukları ortam onların duygularını çok etkileyebiliyor. Aynı evde ya da aynı sınıfta olanlar birbirlerini olumlu yada olumsuz etkileyebiliyor. (Ö3)

Bir sıralama yapacak olursak ortam, aile, öğretmen sırası ile akademik başarıyı etkileyen faktörler arasındadır. Ancak tüm bunların yanında çocukların hedefinin olmaması da başarıyı etkileyen faktörler arasındadır. (Ö4)

Çocukların başarısını etkileyen en önemli faktör ortamdır. Her gün farklı insanlar ile muhatap olduğu için ortamı ve insanları kullanıyor. Başarının en büyük yapı taşlarından bir tanesi olan aile ortamından yoksunlar.(Ö6)

Bu tür çocuklar okul ve ortamı kullanarak kendilerini derslerine veremiyorlar. Buldukları ortamın onları dezavantajlı konuma düşürdüğü bilincinde oldukları için kendilerini derslerine veremiyorlar.Bu durumda akademik başarıyı olumsuz etkilemektedir.(Ö8)

Bazen aynı evden gelenler çok başarılı olurken, bazen de aynı evden gelenler çok başarısız oluyor. Bu durum başarı üzerinde ortamın çok etkili olduğu izlenimi vermektedir.(Ö10)

Buldukları ortamın tüm imkanlarını görmemezlikten geliyorlar. Ortamı gerek olumlu gerek ise olumsuz isteklerine göre çok iyi kullanabiliyorlar. Buldukları ortamın onlar için büyük bir dezavantaj olduğunu düşündükleri için derslere, başarıya odaklanmıyorlar.(13)

Çocukların ortamı akademik başarıyı etkileyen en önemli faktördür. Buldukları ortamda en ufak bir olumsuzluğu bile fırsata çevirip kullanabiliyorlar. Aynı ortamda olanlar birbirlerini etkiliyorlar. Bu etkinin sonucu olumluda olabiliyor olumsuzda olabiliyor. Buldukları ortamın tüm fiziki şartlarını bir kenara bırakıp sadece neden o ortamda olduklarını düşünüyorlar. Bu da onları başarısızlığa sürüklüyor.(Ö16,17, 19, 21)

Çocukların başarısını buldukları ortam çok etkilemektedir. Her gün değişik personelin muhatap olduğunu fırsat bilip kullanabiliyor. Ya da aynı ortamda olan arkadaşından etkilenip arkadaşının ilgi alanına kayabiliyor. Arkadaşı için olumlu olan ilgi alanı onun için olumsuz olabiliyor. Bu durumda çocuğun yeteneğinin ve ilgisinin olmadığı bir alana kaymasına ve başarısızlığına sebep olmaktadır.(Ö25)

Koruma altındaki çocukların akademik başarısını etkileyen faktörlerin başında ortam gelmektedir. Koruma altındaki çocuklar buldukları ortamda her gün değişik personelin olmasından dolayı bunu fırsat olarak kullandıkları görülmüştür. Ayrıca aynı ortamı paylaşan arkadaşlarından olumlu ya da olumsuz etkilenmektedirler. Aynı ortamda kalan öğrencilerin birbirinden etkilenip çok başarılı oldukları gibi aynı ortamda kalıp birbirinden olumsuz etkilenip başarısız olan öğrencilerin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Bir sıralama yapacak olursak aile, ortam, öğretmen çocukların başarısını etkileyen faktörlerdendir. Başlarında aile gibi otoriter bir güç olmadığı için ve aile sevgisi ile sıcaklığından yoksun oldukları için derslerinde gereken başarıyı göstermemektedirler.(Ö2)

Çocukların aileleri olan görüşmeleri olumlu ya da olumsuz olabiliyor. Çocuk ailesi ile görüşünceye kadar akademik başarısı çok iyi, aile ile görüşükten sonra başarısı düşebiliyor. Bu durum tam tersi de olabiliyor.(Ö5), (Ö14)

Aile gibi bir otorite olmadığı için gereken başarı sağlanmamaktadır. Ailesi içi ilişkilerin yaşanmadı, anne baba figürünün olamadığı ve ailesi ile kalan çocukların ailelerinden aldıkları destek ve güveni alamadıkları için başarıya odaklanamıyorlar.(Ö9)

Öğrencilerin başarısını etkileyen en önemli faktör ailedir. Ailelerine olan özlemleri hayatlarında yaşanan her şeyin önüne set çekmektedir. Sadece ailesi ile yapamadıkları aklında kalıyor. Belki babası ile yapacağı bir gezi, ailesi ile yapacağı bir etkinlik bunlar çok basit şeyler ama böyle çocuklar için çok büyük olumsuzluk bu olumsuzluklar başarıyı doğrudan etkilemektedir.(Ö22, 23)

Koruma altındaki çocukların akademik başarısını etkileyen faktörlerden biride aile olmuştur. Aile sevgisi, sıcaklığı ve aile otoritesinin olmaması akademik başarı üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Koruma altındaki çocukların aileleri ile olan görüşmeleri de

çocukların başarısını etkileyen bir başka faktör olmuştur. Koruma altındaki çocuğun ailesi ile olan görüşmesi gerçekleşene kadar başarısı çok iyi olduğu, görüşme sonrası başarısının düştüğü gibi aile görüşmesi olana kadar başarının çok düşük olduğu ailesi ile görüştüğten sonra başarısının yükseldiği ulaşılan bulgulardandır.

Öğretmen, aile, ortam hepsi iç içe başarıyı etkilemektedir. Ama öğretmenin durumu, öğrenciye yaklaşımı bazen öğrenciyi etkilediği için öğretmen başarıyı etkileyen faktörlerin başında gelir.(Ö7)

Öğretmenlerin çocuklar ile olan ilişkisi, çocuklara yaklaşımı, çocuklara kendini ve dersini sevdirmesi çocukların başarısını etkilemektedir.(Ö11)

Koruma altındaki çocukların başarısını etkileyen faktörlerin başında öğretmen gelir. Öğretmenin duruşu, tavrı, yaklaşımı, dersi anlatma şekli çocukları çok etkilemektedir. Öğretmen çocukların gönlünü kazanmış ise çocuklarda öğretmeni benimsemiş ise başarı kaçınılmaz olur.(Ö18)

Koruma altındaki çocukların başarısını etkileyen faktörlerden biride öğretmenlerdir. Öğretmenin çocuklara karşı yaklaşımı, tavrı, tutum ve davranışları çocuklar üzerinde çok büyük etki oluşturduğu ulaşılan bulgular arasındadır.

Koruma altındaki çocukların akademik başarısını ortam, aile, öğretmen faktörleri etkilemektedir. Fakat araştırmaya katılım sağlayan 25 öğretmenden 12 öğretmen akademik başarıyı etkileyen en önemli faktörün ortam olduğunu belirtmiştir. Ortamın çocukları olumlu ve olumsuz yönde etkilediği etkenlerin başında geldiği öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda ulaşılan bulgulardandır. Buldukları ortamda her gün farklı bir personelin oluşu çocuğun bu durumu kendi lehine dönüştürmesi ile kendi başarısızlığına kapı araladığı görülmüştür. Bulduğu ortamın çocuğun başarısını etkilediği başka durum ise aynı ortamdaki arkadaşından etkilenmesi bulgusudur. Koruma altındaki çocuğun aynı ortamda kalan bir arkadaşından etkilenip onun ilgi alanına, yetenek alanına kaydığı zaman kendi yetenek ve ilgi alanı bu duruma cevap vermediğinde çocuğun başarısız olduğu ulaşılan bulgular arasındadır. Bu durum kısmen çocuğun lehine olup başarısını olumlu yönde etkilediği de olabilecek durumlar arasındadır.

Araştırmaya katılan 6 6đretmenin verdiği cevaplar doğrultusunda akademik başarıyı etkileyen en 6nemi fakt6r6n aile olduğu belirtilmiştir. Koruma altındaki 6ocukların, başlarında aile gibi otoriter bir g66 olmadiğından, aile sevgisinin olmadığı, anne baba fig6r6n6n eksikliği, ailesi ile kalan 6ocukların ailelerinden aldıkları g6ven ve g6c6n onlarda olmaması akademik başarıyı olumsuz y6nde etkilediği bulgulara ulaşılmıştır.

6đretmenlerden sadece 3 katılımcı ise koruma altındaki 6ocukların akademik başarısını etkileyen fakt6r6n 6đretmen olduğunu belirtmiştir. 6đretmenin 6ocuklara karşı tavrı, davranışları, dersini sevdirmesi 6ocukların başarısını olumlu y6nde etkilediği ulaşılan bulgulardandır.

5. TARTIŞMA

Öğretmenlerin koruma altındaki çocuklara yönelik algıları ve çocukların akademik başarılarıyla ilişkisinin değerlendirilmesi olan bu nitel araştırmada öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar sonucunda orta çıkan bulgular ve konu ile ilgili yapılan başka çalışmalarda elde edilen referanslardan destek alınarak karşılaştırma yapılmıştır.

5.1 Öğretmenlerin Koruma Altındaki Çocuklar Hakkındaki Farkındalığının Değerlendirilmesi

Elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin koruma altındaki çocukların farkındalığına bakıldığında aynı okulda uzun süre çalışmış öğretmenlerin çocuklar hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları; ancak okula yeni atanmış ya da yeni gelmiş öğretmenlerin çocuklar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen ve yöneticilere göre, koruma altındaki çocukların korunmasında okulun mevcut rolünü yerine getirirken okul personelinin koruma altındaki çocuklarla ilgili yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaması ve okulda koruma altındaki çocukların etiketlenmeye maruz kalması okul kaynaklı en önemli sorunlardır. (Elmacı 2016: S 147). Öğretmenlerin koruma altındaki çocuklar hakkında bilgilerin bilinmesi okulda çalıştığı yıl oranında değişkenlik göstermiştir

5.2 Koruma Altındaki Çocukların Öğretmenlere, Okul İdaresine ve Derslere Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi

Öğretmenlere yöneltilen sorularda koruma altındaki çocukların hepsi öğretmenlere, okul idaresine, temizlikçiye ve okulun diğer personellerine karşı saygı oldukları, okul idaresini otoriter güç olarak gördükleri sonucuna varılmıştır. Dersler de ise; koruma altındaki çocukların kültür dersleri öğretmenlerine yönelttiğimiz sorularda çocukların kültür derslerine çok ilgisiz oldukları, hayatlarının garanti altında olduğunun verdiği rahatlık ile kültür derslerine ihtiyaçlarının olmadığı, kültür derslerine ve öğretmenlerine karşı çok ilgisiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Meslek dersi öğretmenlerinin verdiği ortak cevaplara bakıldığında ise kültür öğretmenlerinin yaşadığı sorunun bir benzerini yaşadıkları derslerinin uygulamalı olması az da olsa ilgiyi arttırsa da dersi vakit geçirme aracı olarak gördükleri için meslek derslerinde de başarıya ulaşılmadığı sonucuna varılmıştır. Farklı olarak tüm çocuklar gibi koruma altındaki çocuklarında sportif aktivite, uygulamalı (beden eğitimi, resim, müzik

gibi) derslere ilgilerinin olduğu fakat bu derslerde ise sadece yeteneği olanın ilgilendiği, yeteneği olmayanlarında dersten sıkıldığı, ayrıca yeteneği olan öğrencilerin de yönlendirmede ve değerlendirmede zorlanıldığı sonucuna varılmıştır.

5.3 Koruma Altındaki Çocukların Diğer Çocuklar ile Olan İlişkilerinin Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde; Öğretmenlerden alınan cevaplar doğrultusunda ilk kademe olan 1.2.3 ve 4. Sınıflarda koruma altındaki çocuklar ile diğer çocuklar arasında çok büyük sorun yaşamadığı hatta ilkokulda sınıf öğretmenlerinin sorulara vermiş olduğu cevaplara göre diğer çocukların sınıflarında koruma altında çocuk olduğunu bilmedikleri bilgisine ulaşılmıştır. Ortaokulda ise; diğer çocukların koruma altında olan çocuklar ile çok fazla problem yaşamadıkları ancak koruma altında olan çocukların kendi aralarında gruplaştıkları, kendilerini ayrı tuttıkları sonucuna varılmıştır. Koruma altındaki çocukların çoğu zaman kendi kendilerini afişe ettikleri, kendilerini dışladıkları okulda yaşanan en büyük problem olduğu sonucuna varılmıştır.

5.4 Koruma Altındaki Çocukların Dış Etkiler Sonucundaki Duygu Değişimlerinin Değerlendirilmesi

Çocukların çoğu yaşanan bir olay karşısında çok ani tepkiler verdikleri, ani çıkışlarda buldukları, çok çabuk sinirlendikleri, yaşanan olayları sinirli halleri ile bastırdıklarını sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çocukların bazıları da sinirli tavırları dışında olaylara karşı çok duygusal davrandıkları, duygularını coşkulu bir şekilde çeşitli yazı türleri ile yansıttıkları da ulaşılan başka bir sonuç olmuştur. Bazı çocuklarında çok düşünceli, sürekli daldıkları derslere, okula hatta oyunlara adapte olamadıklarını görmekteyiz.

Dezavantajlı konumda olan koruma altındaki çocukların yaşamış oldukları duygu yoğunluğunun değerkenliği çocukların çevreleri ile olan ilişkilerine, kurmuş oldukları arkadaşlıklarına ve akademik başarılarına olumsuz katkı sağladığı bulgulardan tespit edilen sonuç olmuştur. Ayrıca duygu değerimi duygusallık, sinirlilik hali kız çocuklarda daha yoğun yaşandığı tespit edilmiştir.

5.5 Koruma Altındaki Çocukların Akademik Başarısını Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi

Koruma altındaki çocukların akademik başarısını sırası ile ortam, aile, öğretmen faktörleri etkilemiştir. Araştırmaya katılım sağlayan 25 öğretmenden 12 öğretmen akademik başarıyı etkileyen en önemli faktörün ortam olduğunu belirtmiştir. Ortamın çocukları olumlu ve olumsuz yönde etkilediği etkenlerin başında geldiği öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda ulaşılmıştır. Buldukları ortamda her gün farklı bir personelin oluşu çocuğun bu durumu kendi lehine dönüştürmesi ile kendi başarısızlığına kapı araladığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen ve yöneticilere göre, koruma altındaki çocukların korunmasında okulun mevcut rolünü yerine getirirken sosyal hizmet görevlilerinin vardiyalı çalışması ve koruma altındaki çocukların okula hazırlıklı gönderilmemesi sosyal hizmet kurumu kaynaklı en önemli sorunlardır.(Elmacı 2016).Bulduğu ortamın çocuğun başarısını etkilediği başka bir durum ise aynı ortamdaki arkadaşından etkilenmesidir. Koruma altındaki çocuğun aynı ortamda kalan bir arkadaşından etkilenip onun ilgi alanına, yetenek alanına kaydığı zaman kendi yetenek ve ilgi alanı bu duruma cevap vermediğinde çocuğun başarısız olduğu ulaşılan görülmüştür. Bu durum kısmen çocuğun lehine olup başarısını olumlu yönde etkilediği de olmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 6 öğretmenin verdiği cevaplar doğrultusunda akademik başarıyı etkileyen en önemli faktörün aile olduğu belirtilmiştir. Koruma altındaki çocukların, başarılarında aile gibi otoriter bir güç olmadığından, aile sevgisinin olmadığı, anne baba figürünün eksikliği, ailesi ile kalan çocukların ailelerinden aldıkları güven ve gücün onlarda olmaması akademik başarıyı olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Öğretmenlerden sadece 3 katılımcı ise koruma altındaki çocukların akademik başarısını etkileyen faktörün öğretmen olduğunu belirtmiştir. Öğretmenin çocuklara karşı tavrı, davranışları, dersini sevdirmesi çocukların başarısını olumlu yönde etkilediğine ulaşılmıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

İstanbul ili Sancaktepe ilçesindeki okullarda koruma altında olan çocukların derslerine giren öğretmenlerin koruma altındaki çocuklara yönelik algıları ve çocukların akademik başarılarıyla ilişkisini değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışma, öğretmenlerin koruma altındaki çocukların algısını irdeleyerek; çocukların akademik başarılarına katkı sağlamak fikri ile ortaya çıkmıştır. Koruma altında bulunan çocukların dersine giren öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular çocuklar üzerindeki öğretmenlerin algısı üzerinde genel bir sonuç doğurmaz. Nitel araştırma yöntemiyle yapılan bu çalışmada seçilen örneklem belirli bir grubu temsil etmekte ve genel bir değerlendirmeyi içermektedir.

Bu araştırma öğretmenlerin koruma altındaki çocuklara yönelik algılar ve çocukların akademik başarıları ile ilişkisinin değerlendirilmesine bütüncül bir çerçevede değerlendirildiğinde koruma altında olan çocukların okudukları okullarda aynı okulda uzun süre görev yapan öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin koruma altındaki çocuklar hakkında yeterli bilgiye (kaldıkları yerler, sahip oldukları imkanlar gibi) sahip oldukları ancak aynı okullarda yeni göreve başlamış ya da yeni tayin olmuş öğretmenlerin koruma altında olan çocuklar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlere göre, okul ile sosyal hizmet kurumu arasındaki işbirliği yeterli düzeyde değildir. Bunun en önemli nedeni kurumlar arasında işbirliğini sağlayacak bir iletişimin bulunmamasıdır. Koruma altındaki çocukların koruma altına alınma nedenlerinin paylaşılmaması da işbirliğini engelleyen bir diğer önemli nedendir.(Elmacı, 2016)

Bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda diğer çocuklar ile koruma altındaki çocuklar arasındaki ilişkinin, ilkokulda normal standartlarda olduğu, sınıf öğretmenlerin sınıflarında koruma altında çocuğun olduğu bilgisinin paylaşılmadığı arkadaşlıkların standart çerçevede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ortaokullarda ise diğer çocukların koruma altındaki çocuklara yaklaşımlarının normal seviyede olduğu, iyi geçindikleri arkadaşlıklar kurmak istedikleri sonucuna varılmıştır. Ancak koruma altında olan çocukların kendi aralarında gruplaştıkları, kendilerini dışladıkları, grup dışı arkadaşlık kurmadıkları bu durumun çocukların sosyalleşmesine ket vurduğu sonucuna varılmıştır. Bunun dışında koruma altında çocuklar ile diğer çocukların arkadaşlık kurdukları ender durumların olduğu da ortaya çıkan

sonuçlardandır. Koruma altındaki çocukların kendi grupları dışında arkadaşlıklar kuramadıkları, sosyal çevre ilişkilerinin çok zayıf olduğu sonucunu da ortaya çıkarmıştır.

Koruma altında olan çocukların okul idaresini kendi üstlerinde güç olarak gördükleri, öğretmenlere ve okuldaki diğer personellere karşı saygılı oldukları, ahlak ve davranışların göze batan bir sıkıntılarının olmadığı sonucuna varılmıştır. Ancak çocukların bu durumları dersler ile aynı sonucu vermediği derslere karşı ilgisiz oldukları, onları koruyan bir gücün olduğu, geleceklerinin garanti altında olduğunu düşündükleri için derslere gereken önemi vermedikleri özellikle kültür derslerine ihtiyaçlarının olmadığını düşündükleri için akademik başarıları standartların altında olduğu sonucuna varılmıştır. Meslek derslerine olan ilgileri de zaman geçirme amaçlı olduğu gereken başarının meslek derslerinde de sağlanamadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada ulaşılan bir başka sonuç ise koruma altındaki çocukların yaşanan herhangi bir olay karşısında göstermiş oldukları duygu reaksiyonlarıdır. Öğretmenlerin sorulara vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda koruma altındaki çocukların yaşanan bir olay karşısında çok ani tepki gösterdikleri, tepkileri genellikle sınırlı oldukları, her zaman yaşanan olayı sınırları ile bastırdıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Koruma altındaki çocukların başarısını etkileyen faktörlere bakıldığında koruma altındaki çocukların buldukları ortamı kullandıkları, her gün başka bir personelin görevde olduğunu fırsat olarak değerlendirdikleri için ders ve ödev takiplerini düzenli yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca aynı ortamda olan arkadaşlarında etkilenip onların ilgi alanına kaydıkları ve bu ilgi alanının belirli bir süreden sonra kendi ilgi alanına uymadığı için başarısız olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum bazen çocuk lehine de olduğu da ulaşılan sonuçlardandır.

Öğretmenlerin sorulara verdiği cevaplar doğrultusunda koruma altındaki çocukların başarısını etkileyen başka bir faktör ise aile gibi otoriter bir güç olmadığı, ailesi ile kalan çocukların ailelerinden aldıkları gücün ve güvenin koruma altında olan çocuklarda olmamasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Koruma altındaki çocukların başarısını etkileyen faktörlerden biride öğretmendir. Öğretmen kendi dersini sevdirirse, öğrenci öğretmen ilişkisini sağlam bir zemine oturtursa başarı kaçınılmaz olacaktır sonucuna ulaşılmıştır

6.2 Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda şunları önerebiliriz

1- Koruma altında olan çocukların okudukları okullarda görev yapan ve okula görevlendirilmesi yeni yapılan öğretmenlerin farkındalığını geliştirmek için, çocuklar hakkında bilgi vermek için çocuk hizmeti veren kurumlardan görevli personellerin belirli periyotlar ile okulları ziyaret etmeli, en azından dönem başlarında ziyaret edilmeli ve öğretmenler bilinçlendirilmelidir.

2- Milli Eğitim Bakanlığının geliştireceği politika doğrultusunda koruma altında olan çocukların okudukları okullarda en az bir sosyal hizmet çalışanın olması gerekmektedir.

3- Öğretmen adaylarına koruma altında olan çocuklar hakkında temel eğitimler ders müfredatına alınmalı, öğretmenlere koruma altında olan çocuklar ile ilgili hizmet içi eğitimler ile devam ettirilmelidir. Koruma altında olan çocukların okudukları okullarda hizmet içi eğitimler daha sık periyotlar ile verilmelidir.

4- Koruma altında olan çocuklara duygularını kontrol etme, yaşanan olumsuz olaylar karşısında olay ile baş etme, kendine hakim olma gibi psikolojik eğitimler ve destekler verilmelidir.

5- Koruma altında olan çocuklara sosyal çevre, arkadaşlık edinme, kurum dışında yaşamın nasıl olduğu, hayatta karşılaşılabilecek zorlukların neler olduğu hakkında bilgi içerikli eğitimler daha sık verilmelidir. Ayrıca koruma altında olan çocuklara kurum dışında sosyal çevre ile ilişkisinin geliştirilmesine kontroller altında geliştirilmelidir.

6- Sosyal servis personelleri ile okuldaki öğretmenler kolektif çalışmalı çocukların ilgi alanına, yeteneğine göre yönlendirilmeler yapmalı ve yeteneklerini geliştirmeye olanak sağlamalıdır.

7- Koruma altındaki çocukların gelecekleri hakkındaki bilgiler çocukların akademik başarısını etkilemeyecek şekilde verilmelidir. Hangi çocuk hangi şartlarda iş imkanı bulacağı ve devlet memurluğu için neler yapılması gerektiği hakkında bilgi verilmelidir. Bu bilgileri

verirken çocukların akademik başarısını etkileyecek olumsuzluklara dikkat etmeli ve bir uzaman tarafından verilmelidir.

8- Koruma altında olan çocuklar ilkokulda takip altına alınmalı ve çocukların ilgi alanı ve yeteneklerine göre yönlendirilmeler yapılmalı, çocuklara yeteneklerine göre okullarda eğitim alma olanağı sağlanmalıdır.

9- Koruma altında olan çocukların kaldıkları çocuk evlerinde görev dağılımları yapılmalı kesinlikle çocuğun ortamı kullanmasına fırsat verilmemelidir.

10-Çocuk hizmeti veren kurumlar ile işbirliği sağlarken karşılaşılan sorunların çözümü için okul ile Çocuk hizmeti veren kurum arasında işbirliği artırılmalı, çocuk hizmeti kurum tarafından koruma altındaki çocuklarla ilgili bilgi paylaşımı yapılmalı ve sosyal hizmet çalışanları tarafından okul ziyaretleri artırılmalıdır (Elmacı 2016, S:148).

7.KAYNAKLAR

- ABAY, A. R. (2004). Türkiye’de Kamusal Sosyal Hizmetlerin Algılanması ve Uygulanması Sorunu. *Türkiye’de Sosyal Refah Politikaları Çerçevesinde Sosyal Hizmetler: Birinci Sosyal Hizmetler Şurası, Ankara*, 593-606.
- ACAR, H. (2012). X. Beş Yıllık Kalkınma Planı . *Çocuk İhtisas Komisyonu Ön Raporu*. Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı.
- AYÜZ, E. (1995). “*Evlad Edinmeye İlişkin Uluslar arası Sözleşmeler, Çağdaş Hukuk Sistemleri ve Türk Medeni Kanunu*”, Hamide Topçuoğlu’na Armağan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay., s.153-169.
- AKYÜZ, E. (2000). *Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- AKYÜZ, E. (2002). *Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*. Ankara: MEB Yayınları.
- AYDOĞDU, M. (2010). *Evlad Edinme*. (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınları.
- BALIM, A.(2018). *Göçte Kadın Deneyimi*. Üsküdar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- BIYIKLI, L. (1983). “*Koruyucu Aile Bakımı*”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, (16) 1, 11-16.
- BIYIKLI, L. (1995). “*Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve S.O.S Çocuk Köyleri*”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, (2) 1, 3-10.
- BROWNE, K. (2005). A European Survey of the Number and Characteristics of Children Less than Three Years Old in Residential Care at Risk of Harm. *Adoption & Fostering Journal*, 29(4), 23-33.
- BROWNE, K. (2008). Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Konusunda Dünya Sağlık Örgütü Tarafından Yürütülen Bilgilendirme ve Eğitim Paketi. *Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı, Prof. Dr. Mualla Öztürk Anısına XX. Sempozyum Sunumları* (s. 251-257). Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları.
- BROWNE, K. (2009). *The Risk of Harm to Young Children in Institutional Care*. Ağustos 3, 2018 tarihinde <http://www.crin.org>: http://www.crin.org/en/docs/The_Risk_of_Harm.pdf adresinden alındı
- Children’s Bureau. (2010). *Child Maltreatment*. Ağustos 3, 2018 tarihinde <https://archive.acf.hhs.gov>: <https://archive.acf.hhs.gov/programs/cb/pubs/cm10/cm10.pdf> adresinden alındı

- CÜCELOĞLU, D. (2007). *İyi Düşün Doğru Karar Ver*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ÇENGELCİ, E. (1988). “Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmetler ve Mülki Amirlere Düşen Başlıca Görevler”, *Türk İdare Dergisi*, 378, 202-234.
- DEMİRBİLEK, S. (1998). “Türkiye’de Korunmaya Muhtaç Çocuklar Sorunu”, Metin Kutal'a Armağan, Mavi Ofset, s.615-628.
- ELMACI, D.(2016).*Koruma altındaki çocukların korunmasında okulun rolüne ilişkin öğretmenlerin, yöneticilerin ve alandaki uzmanların görüşleri*. Ankara: Ankara üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü. Doktora tezi.
- YAZICI, E. (2012).*Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Çocuk Evleri*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- ERKAN, G. (1995). *Korunmaya Muhtaç Çocuklar*. Ankara
- FİDAN, N., & Erden, M. (1991). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- FLUKE, J. D., Goldman, P. S., Shriberg, J., Hillis, S. D., Yun, K., Allison, S., & Light, E. (2012). Systems, Strategies, and Interventions for Sustainable Long-Term Care and Protection of Children with a History of Living Outside of Family Care. *Child Abuse & Neglect*, 36, 722-731.
- GÜLTEKİN, G., Ruban, C., Akduman, B., & Korkusuz, İ. (2006). Çocuk ve Cinsel İstismar. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3(1), 9-14.
- GÜRCAN, A. (2008). “Türk Toplumunda Koruyucu Aile ve Evlat Edinme Hizmetlerine İlişkin Bakış Açısı ve Yaklaşımı” Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı, Prof. Dr. Mualla Öztürk Anısına XX. Sempozyum Sunumları, 15-16 Şubat 2007, (Ed.: Neşe Erol), Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yay, s. 29-39
- İŞİK, M. (2005). *Evlat Edinme*. Ankara: Adalet Yayınları
- İNAN, A. İ. (1995). *Hukuk Bakımından Ana-Baba ile Çocuk İlişkileri ve Çocukların Ana Babaya Karşı Korunmaları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- İNAN, A. N. (1970). *Korunmaya Muhtaç Çocuklar, Korunmaya Muhtaç Çocuklar*. İstanbul: İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayınları.
- İnan, A. N. (1980). Çocuğun Korunması ve Polis. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 37(1), 243-250.
- KARATAŞ, Z.(2015) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi Cilt 1, Sayı 1
- KARATAŞ, K. (2008). “Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı*, Prof.

- Dr. Mualla Öztürk Anısına XX. Sempozyum Sunumları, 15-16 Şubat 2007, (Ed.: Neşe Erol), Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yay., s. 41- 54
- KATZ, I., & Hetherington, R. (2006). Co-Operating and Communicating: A European Perspective on Integrating Services for Children. *Child Abuse Review*,, 15, 429-439.
- KLİNKHARDT, H. (2001). “Yabancı Evlat Edinme Kararlarının Tanınması”, (Çev: Ahmet Cemal Ruhi), Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağan, (Ed.: Abuzer Kendigelen), İstanbul, (2), s.999-1014.
- KONAÇ, E. (1989). *Türk Hukuk Sisteminde Çocuğun Korunması, Türkiye’de Çocuğun Durumu, 1990’ların Çocuk Politikası Kongresi*. Ankara: DPT–UNICEF Türkiye Temsilciliği Yayınları.
- MAGDOL, L. (1994). Factors for Adolescent Academic Achievement. Wisconsin: University of Wisconsin.
- MUNRO, E. (2010). *The Munro Review of Child Protection – Part one: A Systems Analysis*. London: The Stationery Office.
- NEUMAN, W. L. (2012). Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar I-II. Cilt (5. Basım). *İstanbul: Yayın Odası*.
- OĞUZMAN K. (1994). Evlilik Dışı Çocukların Babalarına Mirasçılığı Sorunu. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi*, 49.
- OZAN, E. D. (2001). Sosyal Bilimlerde Gerçekçi-İlişkisel Yaklaşımın Anahtarları. *Praksis Üç Aylık Sosyal Bilimler Dergisi*(3).
- ÖZDEMİR, S. (2005). Sosyal Gelişim Düzeyleri Farklı Refah Devletlerinin Sınıflandırılması Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 49(1), 231-266.
- ÖZDEMİR, N. ve diğer., (2008). “Bir Sosyal Sorumluluk Projesi Örneği: Korunmaya Muhtaç Çocuklar”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (32) 2, 283-305.
- ÖZKAN, Z. (2006). *Mutluluk ve Başarı Yolları*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- ÖZMEN, İ. (1989). *Vesayet Hukuku Davaları*. Ankara: AÜ. Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Resmi Gazete. (1995, Ocak 27). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi. (Sayı: 22184). Resmi Gazete.
- Resmi Gazete. (2005, Temmuz 15). 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu. (Sayı: 25876). Resmi Gazete.
- SALİM, M.(2011) *Geçmişten Günümüze Türkiye’de Çocuk Koruma Politikaları Ve Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu*, T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta

Save The Children Fund. (2010). *Child Protection Systems in Emergencies: A Discussion Paper*. Ağustos 3, 2018 tarihinde <https://resourcecentre.savethechildren.net:https://resourcecentre.savethechildren.net/sites/default/files/documents/1969.pdf> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

SAYITA, S. U. (1996). *Türk Hukukunda Çocuğun Koruyucu Aile (Kişi) Yanına Yerleştirilmesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi Yayınları.

SHÇEK, Erişim(1): <http://www.shcek.gov.tr/2011-yili-temmuz-ayi.aspx>, (Erişim Tarihi: 27.09.2018)

SHÇEK, Erişim(2): http://www.shcek.gov.tr/hizmetler/cocuk/Koruyucu_Aile_Hizmetleri.asp, (Erişim Tarihi: 26.11.2018)

SHÇEK, Erişim(3): http://www.shcek.gov.tr/hizmetler/cocuk/Sevgi_Evleri_Cocuk_Evleri.asp, (Erişim Tarihi: 26.11.2018)

SHÇEK, Erişim(4): http://www.shcek.gov.tr/userfiles/Cocukevleri_CalismaEsaslari.pdf, (Erişim Tarihi: 05.06.2011)

ŞENOCAK, H. (2006). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*(51), 178-228.

ŞİMŞEK, Z. ve diğer, (2008). “Kurum Bakımındaki Çocuk ve Ergenlerde Davranış ve Duygusal Sorunların Epidemiyolojisi; Ulusal Örneklemede Karşılaştırmalı Bir Araştırma” *Türk Psikiyatri Dergisi*, (19) 3, 235-246.

TAŞTEKİL, S. (1992). “Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Bakım Yöntemleri” *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (7) 1,

TEZCAN, M. (1992). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

TÜMKAYA, S. “Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması” <http://www.tebd.gazi.edu.tr/c3s4.html>, (Erişim Tarihi: 21.05.2011)

TORNACI, N. (2008). “SHÇEK’in Çocuklara Yönelik Hizmetinin Yeni Yüzü, Koğuş Yerine Ev Ortamı Çocuk Evleri-Sevgi Evleri”, *Koruyucu Aile Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı*, Prof. Dr. Mualla Öztürk Anısına XX. Sempozyum Sunumları, 15-16 Şubat 2007, (Ed.: Neşe Erol), Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yay., s.27-28

ULUĞTEKİN, S. (1996). *Çocuk Mahkemeleri ve Sosyal İnceleme Raporları*. Ankara: Bizim Büro Yayınları.

- UNHCR. (2010). *International Protection of Children of Concern*. Ağustos 3, 2018 tarihinde <http://www.unhcr.org>: <http://www.unhcr.org/excom/standcom/4c0526a09/international-protection-children-concern.html> adresinden alındı (Erişim Tarihi:15.12.2018).
- UNHCR. (2012). *A Framework for the Protection of Children*. Ağustos 3, 2018 tarihinde <http://www.unhcr.org>: <http://www.unhcr.org/protection/children/50f6cf0b9/framework-protection-children.html> adresinden alındı
- UNICEF. (2011). *Türkiye’de Çocukların Durumu Raporu 2011*. Ağustos 4, 2018 tarihinde <http://abdigm.meb.gov.tr>: <http://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/egitim/032.pdf> adresinden alındı (Erişim Tarihi:15.12.2018).
- World Vision International. (2011). *A System Approach to Child Protection: A World vision Discussion Paper*. Ağustos 3, 2018 tarihinde <https://www.wvi.org>: https://www.wvi.org/sites/default/files/Systems_Approach_to_Child_Protection.pdf adresinden alındı
- Wulczyn, F., Daro, D., Fluke, J., Feldman, S., Glodek, C., & Lifanda, K. (2010). *Adapting a System Approach to Child Protection: Key Concepts and Considerations*. New York: United Nations Children’s Fund.
- YAVUZER, H. (1993). *Anne-Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- YAZICI, E. (2013). *Korunmaya Muhtaç Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmetler: Kurum Bakım Hizmetinden Yararlanmış Bireyler Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YENİDÜNYA, A. (2005). *Lise Öğrencilerinde Rekabetçi Tutum, Benlik Saygısı ve Akademik Başarı İlişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YILDIRIM, A. &ŞİMŞEK, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). *Ankara: Seçkin Yayıncılık*
- YILMAZ, G. (2006). “Yetiştirme Yurdu ve Yuvalarda Yaşayan Çocuklar”, *Pediyatrik Bilimler*, (2), 2, 103-108.
- YOLCUOĞLU, İ. G. (2009). *Türkiye’de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi*. *Aile ve Toplum*, 5(18), 43-57.

EKLER

EK1: VERİ TOPLAMA ARACI

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Bu araştırma öğretmenlerin koruma altındaki çocuklara yönelik algılarını ve çocukların akademik başarılarıyla ilişkisinin değerlendirilmesini araştırmak için planlanmıştır. Elde edilen veriler, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans tez çalışması için kullanılacak, kişisel bilgiler bu çalışma dışında kesinlikle kullanılmayacaktır. Araştırmanın geçerli ve güvenilirliği açısından soruların eksiksiz ve doğru yanıtlanması önemlidir. Katılımlarınız için teşekkür ederim.

Levent KAZAK

Sosyal Hizmetler Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

ARAŞTIRMA SORULARI

1. Demografik Bilgiler

1. Yaş?

2. Branşınız?

3. Cinsiyet?

4. Medeni durum?

5. Meslekte kaçınıcı yıl?

2. YARI YAPILANDIRILMIŞ SORULAR

YARI YAPILANDIRILMIŞ SORULAR

1. Devlet tarafından korumaya ihtiyacı olup koruma altına alınan çocuklar hakkında bilginiz var mı?(kaldıkları yerler, sahip oldukları imkanlar)
2. Okulunuzda derslerine girdiğiniz sınıflarda Devlet koruması altında bulunan çocuklar var mı?
3. Koruma altındaki çocuklara bakış açınız nedir?
4. Size göre sınıflardaki diğer çocukların koruma altındaki çocuklara bakış açısı nasıldır?
5. Size göre koruma altındaki çocukların diğer çocuklara bakış açısı nasıldır?
6. Size göre diğer öğretmenlerin koruma altındaki çocuklara yaklaşımı nasıldır?
7. Size göre koruma altındaki çocukların derslere ve öğretmenlere karşı yaklaşımı nasıldır?
8. Size göre okul idaresinin koruma altındaki çocuklara bakışı nasıldır?
9. Size göre koruma altındaki çocukların okul otoritesine karşı tutumu nasıldır?
10. Size göre koruma altındaki çocukların ders çalışma planı diğer çocuklara göre nasıl olmalıdır?
11. Gözlemlerinize göre koruma altındaki çocukların en çok ilgi duydukları, eğilim gösterdikleri dersler hangileridir?
12. Diğer çocuklara göre koruma altındaki çocuklara akademik katkıda bulunuyor musunuz?
13. Bu çerçevede (yukarıdaki sorularda) size göre koruma altındaki çocukların akademik başarısını etkileyen en önemli faktör aşağıdakilerden hangisidir?(aile, ortam, öğretmen)

EK.2 ETİK KURUL FORMU

Altunizade Mahallesi Haluk Türksöy Sokak No:14 34662 Üsküdar/İSTANBUL
T: 0216 400 22 22 F: 0216 474 12 56 bilgi@uskudar.edu.tr

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

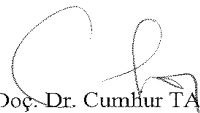
SAYI: B.08.6.YÖK.2.ÜS.0.05.0.06 /2018/1035

24/12/2018

Sayın Dr.Öğr. Üyesi **Abdulahkim BEKİ**
(Levent KAZAK)

Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 24/12/2018 tarihinde yapılan 13 No.lu toplantısında “**Öğretmenlerin Korunma Altındaki Çocuklara Yönelik Algıları ve Çocukların Akademik Başarılarıyla İlişkinin Değerlendirilmesi**” adlı araştırma projenizin kurum izni getirme koşulu ile şerhli olarak etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. Cumhur TAŞ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik
Kurulu Başkanı

